

KARAMAN DIŞ TİCARET ANALİZ RAPORU

2019

İLETİŞİM

Mevlana Kalkınma Ajansı
Şeyh Sadrettin Mah.Feritpaşa Cad.
No:18-42040 Meram/KONYA
Tel: 0332 2363290
Fax:0332 2364691
E-mail: bilgi@mevka.org.tr

Karaman Yatırım Destek Ofisi
Ahi Osman Mah.İsmetpaşa Cad. No:2
Daire:3 Merkez/KARAMAN
Tel: 0338 2130020
Fax:0338 2140230
E-mail: karamanydo@mevka.org.tr

www.mevka.org.tr
karamanydo@mevka.org.tr
www.karamandayatirim.gov.tr
www.investinkaraman.gov.tr
@KaramanYdo / @InvestinKaraman

KARAMAN'IN YATIRIM POTANSİYELİNİ KEŞFEDİN!
DISCOVER THE INVESTMENT POTENTIAL OF KARAMAN!

Hazırlayanlar: Mevlana Kalkınma Ajansı Karaman Yatırım Destek Ofisi
Doğan Ali ONURALP
Celalettin ASLANDAĞ
Selim GÜLHAN

Önemli Not: Bu çalışmada temel olarak TÜİK ve TİM'in kayıtları esas alınmıştır. İhracat kayıtlı satışlar, yurtdışı depo vasıtası ile gerçekleştirilen 3.ülke satışları v.b. gibi hususlara ilişkin istatistikler bulunmadığından resmi kayıtlar doğrultusunda çalışma ortaya konulmuştur.

© 2019, MEVKA Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları Mevlana Kalkınma Ajansı'na aittir. Çalışmadan kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Nisan 2019

İçindekiler Tablosu

1. Metodoloji	4
2. Genel Bilgi	4
3. Karaman Dış Ticaret	5
3.1. Genel Durum	5
3.2. Karaman İhracatının Mevcut Durumu.....	6
3.1. Hububat, Un, Nişasta veya Süt Müstahzarları, Pastacılık Ürünleri İhracatı	10
3.3. Kakao ve Kakao Müstahzarları İhracatı	11
3.4. Kazanlar, Makineler, Mekanik Cihazlar ve Aletler, Nükleer Reaktörler, Bunların Aksam ve Parçaları İhracatı.....	11
3.5. Süt Ürünleri, Yumurtalar, Tabi Bal, Diğer Yenilebilir Hayvan Menşeli Ürünler İhracatı.....	12
4. En Fazla İhracat Gerçekleştirilen İlk 5 Ülke	13
4.1. Irak.....	13
4.2. Suriye.....	16
4.3. Yemen.....	17
4.4. Suudi Arabistan	20
4.5. Romanya.....	23
5. İhracat İçin Hedef Pazar ve Ürünler.....	25
5.1. Bisküvi (Gtip:190531).....	26
5.2. Gofret(Gtip:190532).....	27
5.3. Çikolata Sektörü (Gtip:180631 ve Gtip:180690)	29
5.3.1. Çikolata Sektörü (Gtip:180631)	29
5.3.2. Çikolata Sektörü (Gtip:180690)	31
5.4. Şekerli Mamüller Sektörü (Gtip:170490).....	32
5.5. Bulgur Sektörü (Gtip:190430).....	34
6. Potansiyel Ülke Analizleri.....	36
6.1. Rusya	36
6.2. Japonya.....	40
6.3. Kazakistan	46
6.4. Venezuela.....	49
7. Karaman İthalatının Mevcut Durumu	51
8. Sonuç.....	52
Kaynakça.....	54

1. Metodoloji

Bu araştırma, 2009-2018 yılları arasındaki veriler düzenlenerek hazırlanmıştır. Öncelikle verilerin güvenilirliği ve doğruluğu teyit edildikten sonra öne çıkan sektörler belirlenmiş ve rapor hazırlanmıştır. İhracat yapılan ülke sayısının fazla olması nedeniyle araştırmada 1 Milyon \$'dan daha az ihracat yapılan ülkeler değerlendirilmemiştir. İstatistiki veriler ilgili kurum ve kuruluşlardan toplanarak analiz edilmiştir. Bununla birlikte bölgeye yönelik hazırlanmış rapor ve araştırmalardan da istifade edilmiştir. Sektörlerde önde gelen firma yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, görüşmeler sonucu elde edilen veriler ışığında raporun ana çerçevesi oluşturulmuştur.

2. Genel Bilgi

Karaman'ın tarihi ipek yollarının üzerinde bulunması ve mevcut ekonomik potansiyeli ticari hayatının daima canlı kalmasını sağlamıştır. İl, tarihten bugüne gerek tarımsal üretimin, gerekse imalat sanayinin canlı bir pazarı olmuştur. Karaman eski çağlardan bu yana buğday, arpa, şeker pancarı vb. tarım ürünlerinin yanında bulgur, un, helva, pekmez gibi gıda ürünlerinin üretiminin yapıldığı önemli bir şehirdir. Cumhuriyet'in ilanı ile Konya'nın bir ilçesi haline gelmiş olan Şehir, 1989 yılında il statüsüne kavuşmuştur. İl olduktan sonra şehrin ekonomik ve sosyal gelişiminde köklü değişiklikler yaşanmıştır.

Geçmişten günümüze kadar ekonomisi büyük ölçekte tarıma dayalı olan Karaman'da imalat sanayii, tarım sektörüne paralel bir şekilde gelişmiştir. Kentte 1980'li yıllara kadar bulgur, helva gibi gıda ürünleri ile zirai römork ve makine üretimi oldukça yaygın bir şekilde yapılmaktaydı. İhracatın yok denilecek kadar az yapıldığı bu yıllarda üretilen ürünler iç piyasada pazarlanmakta idi. 1980'li yıllarda Türkiye'nin liberal ve ihracata dayalı ekonomik sisteme geçmesi ile birlikte Karaman da bu yeni ekonomik sisteme uyum sağlamaya başladı. Bölgede küçük kapasitede üretim yapan gofret ve bisküvi işletmeleri ihracata başladılar. İl'den ilk bisküvi ihracatı Suudi Arabistan'a gerçekleştirilmiştir.

1989 yılında Karaman Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması, Karaman sanayisi için önemli bir dönüm noktasıdır. OSB sayesinde şehir içerisinde zor şartlar altında üretim yapan işletmeler modern tesislere kavuşmuşlardır. Bisküvi tesislerinin hızla artması ile bisküvi sektörü şehirde kümelenmeye başlamıştır. Sektör beraberinde alt ve yan sektörler olan un, gıda, ambalaj, gıda

makine gibi sektörlerin gelişmesine etken olmuştur. İç pazar yerine dış pazarı kendisine hedef seçen bisküvi sektörü sanayi alanında şehrin öncü sektörü olmuştur.

Karaman'da 2018 yılı sonu itibariyle 15 adet gıda makinesi üreten işletme bulunmaktadır.¹ Bu işletmelerden bir tanesi AR-GE birimini resmi olarak kurmuş ve çalışmalara başlamıştır.

3. Karaman Dış Ticaret

3.1. Genel Durum

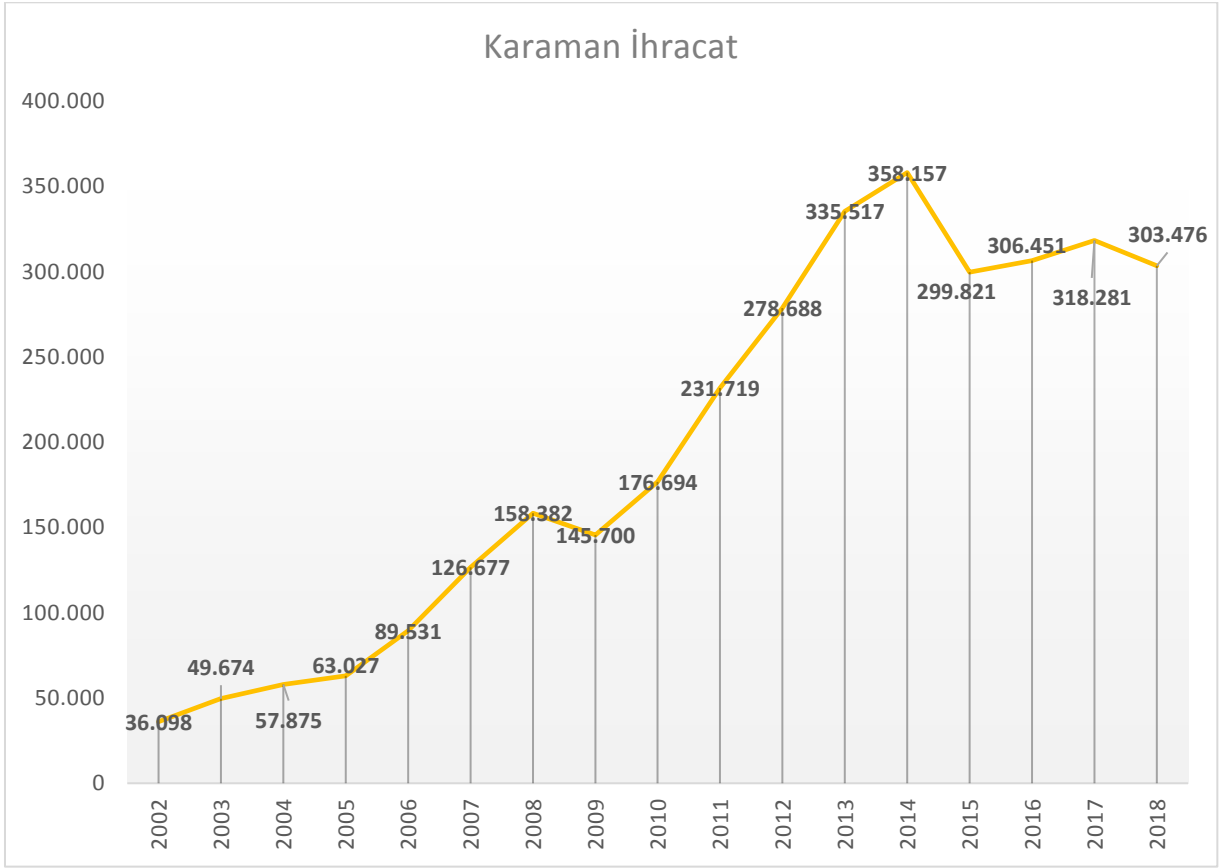
2018 TÜİK verilerine göre Türkiye'den 230 ülkeye ihracat gerçekleştirilmiştir. Karaman'dan ise 2018 yılında 152 ülkeye 303 Milyon dolar ihracat gerçekleştirilmiştir.² 2018 yılında bisküvi, bulgur ve makarnanın da içinde bulunduğu 19.Fasıl başlığı ürünlerinde Karaman'dan 206 Milyon dolar ihracat gerçekleştirilmiştir. Bu ürün grubunun İl'den gerçekleştirilen tüm ihracat tutarındaki oranı % 68 olmuştur. 45 Milyon dolar tutarında gerçekleştirilen çikolata ve çikolatalı ürünler İl'in ihracatında % 15 oran ile 2. sırada yer almaktadır. Bu iki ürünü yaklaşık 16 Milyon dolar tutarında ve % 5'lik oran ile Kazanlar ve Makinalar başlığı altında yer alan "makine" ihracatı takip etmektedir.

Bisküvi sektörünün kümelenmiş olduğu İl'de en önemli ihracat kalemleri bisküvi, kakao müstahzarları, şekerli mamuller, makine ve bulgur gibi ürünlerdir. İl'den 152 ülkeye ihracat gerçekleştirilirken ihracatın % 43 gibi büyük bir oranı Irak, Suriye, Yemen, Libya ve Suudi Arabistan'a yapılmıştır.

¹ TOBB Veri Tabanından Derlenmiştir (2018).

² TÜİK Verileri 2018 yılı için rapor hazırlandığı esnada kesinleştirilmemiş durumdadır

Tablo 1 Karaman 2002-2018 İhracat Verileri

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

3.1.1. Karaman İhracatının Mevcut Durumu

Karaman İhracatının sektörlere dağılımı 2018 yılı verilerine göre³ incelendiğinde 19.Fasıl: bisküvi, bulgur ve makarna ürün grubu tartışmasız 1. sıradadır. (Tüm ihracat içerisindeki payı % 68'dir). 19.Fasıl ürün grubunu % 15 ile çikolata ve çikolatalı ürünler takip etmektedir. EUROSTAT teknoloji sınıflamaları listesine göre gıda ürünlerinin imalatı *düşük teknoloji yoğunluklu* olarak sınıflandırılmaktadır. Bu durum Karaman ihracatının düşük teknoloji yoğunluklu, emek yoğun ihracat olduğu verisini göstermektedir.

Bisküvi işletmelerinin gelişmekte olan makine sektörü ile koordineli bir şekilde Endüstri 4.0'a uyum sağlamaları sektörün geleceği açısından oldukça önemlidir. İşletmelerin maliyetlerini düşürebilmeleri için Endüstri 4.0 oldukça önemlidir.

³ İncelemede 2018 yılı temel alınmış olsa da geçmiş yıllardaki ihracat yapısı büyük oranda 2018 yılı ile benzerlik göstermektedir.

Türkiye İhracatçılar Meclisinden (TİM) elde edilen verilerin analiz edildiğinde; 2012 - 2017 yılları arasında Karaman'ın en önemli ihrac ürününü olan bisküvinin ihracat miktarı artarken ihracatın tutarında azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 2 Karaman İhraç Edilen Bisküvi Miktar / Tutar Tablosu

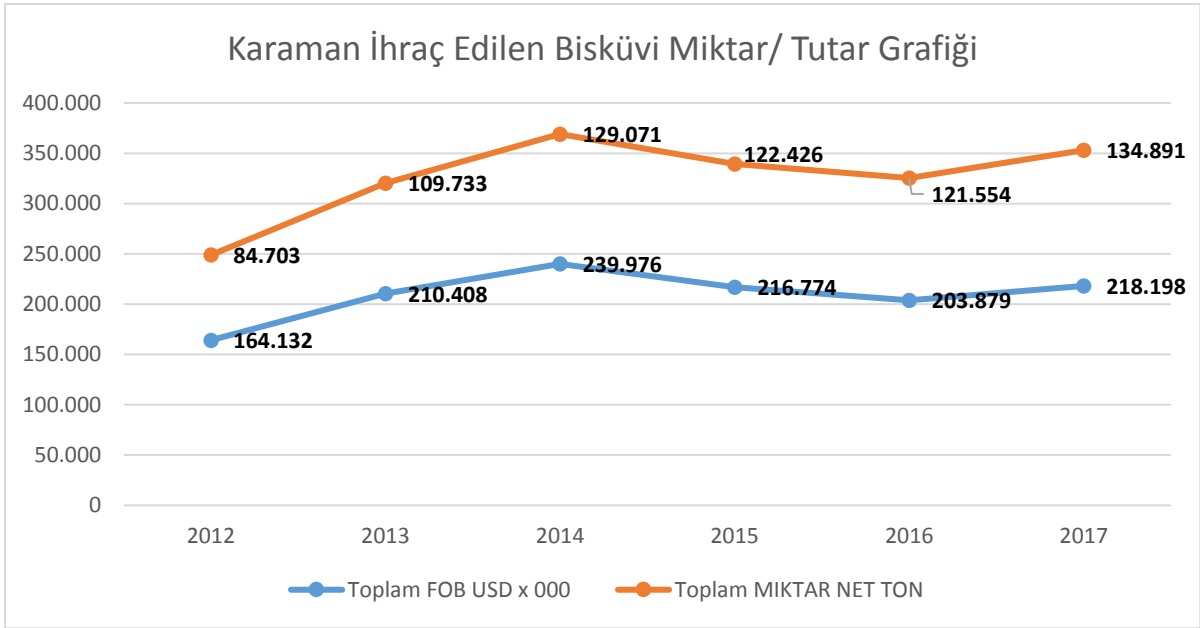
Karaman İhraç Edilen Bisküvi Miktar / Tutar Tablosu							
Yıllar	Toplam FOB USD x 000	Toplam MIKTAR NET TON	Önceki Seneye Göre Tutar Farkı	Tutarda Artış Oranı	Önceki Seneye Göre Miktar Farkı	Miktarda Artış Oranı	Tutar / Miktar Oranı
2012	164.132.675,59	84.703.717,97					
2013	210.408.602,09	109.733.385,29	46.275.926,50	28,19%	25.029.667,32	29,55%	-1,36%
2014	239.976.750,31	129.071.304,27	29.568.148,22	14,05%	19.337.918,98	17,62%	-3,57%
2015	216.774.872,21	122.426.373,98	-23.201.878,10	-9,67%	-6.644.930,29	-5,43%	-4,24%
2016	203.879.690,11	121.554.482,92	-12.895.182,10	-5,95%	-871.891,06	-0,71%	-5,24%
2017	218.198.765,85	134.891.470,44	14.319.075,74	7,02%	13.336.987,52	10,97%	-3,95%

Kaynak: Türkiye İhracat Meclisi Verileri 2018

TİM verilerine göre Karaman'dan gerçekleştirilen bisküvi ihracatının “miktar artış oranı”, “tutar artış oranından” ortalama % 4 daha fazla gerçekleşmektedir. İhraç edilen bisküvinin miktarı artarken ihrac fiyatının düşmekte olduğu görülmektedir. Uluslararası piyasalarda bisküvi sektöründe rekabetin artması, ithalatçı ülkeler tarafından gümrük vergilerinin artırılması bu durumun en önemli sebepleri arasında sıralanabilir. İhracatçılarımız vergi artışlarından dolayı satışlarının azalmaması için ürün satış fiyatlarında indirim yapmak suretiyle pazar paylarını elde tutmaya çalışmaktadırlar.

İşletmelerimizin rekabet yarışını lokal düzeyden çıkarıp, gerekirse ortak anlayışla hareket ederek, küresel rekabete dönüştürebilmelerinin uzun vadede yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 3 Karaman İhraç Edilen Bisküvi Miktar/ Tutar Grafiği

Kaynak: Türkiye İhracat Meclisi Verileri 2018

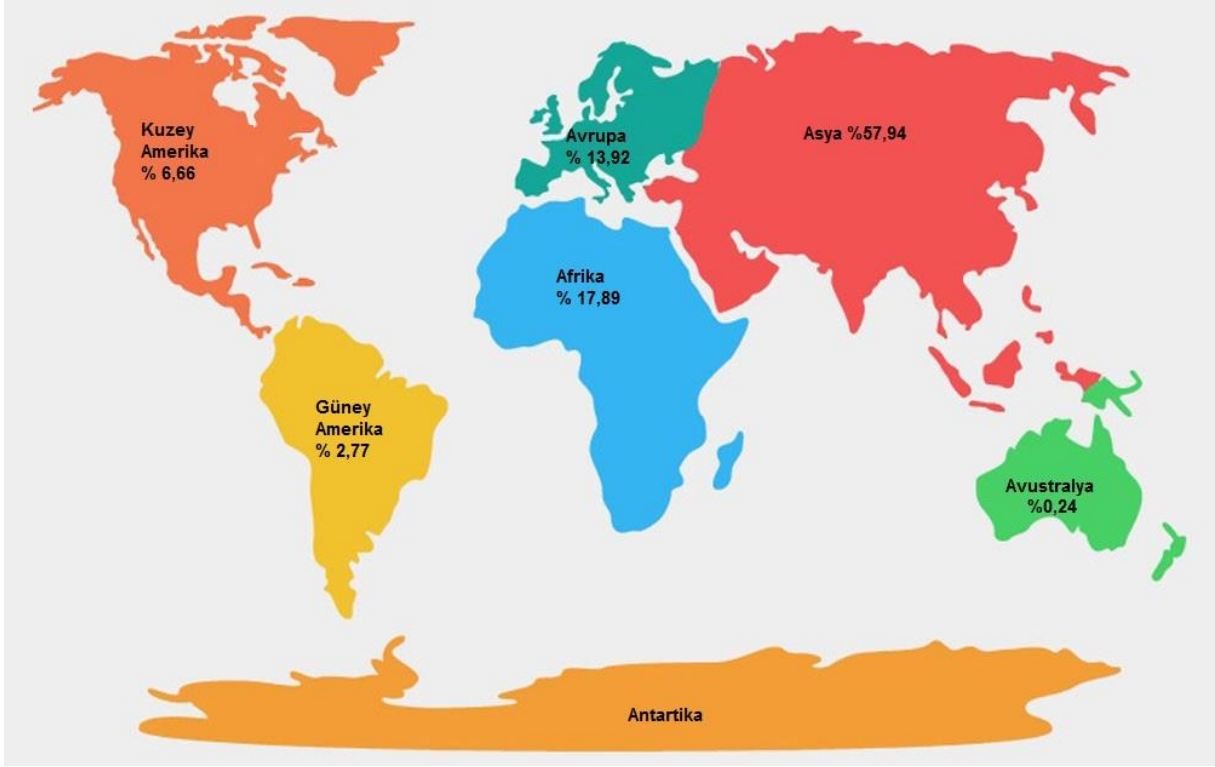
Karaman'dan 6 kıtada 150'den fazla ülkeye ihracat yapılmaktadır. 1905 GTİP Koduna göre ihracatın bölgelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4 Karaman'ın GTİP 1905 koduna Göre İhracatın Kıtalara Göre Dağılımı 2018

Bölge	İhracat Tutarı \$	Oranı
Asya	175.821.278	57,94%
Afrika	54.298.409	17,89%
Avrupa	42.253.064	13,92%
Kuzey Amerika	20.217.736	6,66%
Güney Amerika	8.400.105	2,77%
Serbest Bölgelere	1.754.834	0,58%
Avustralya	731.274	0,24%
Toplam	303.476.700	100,00%

Kaynak: Tim Veri Tabanı, 2018

Tablo 5 GTİP.1905 Faslına Göre Karaman İhracatının Kıtalara Göre Dağılımı -2018

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

Tablodan da anlaşılacağı gibi Karaman'dan GTİP 1905 faslından en çok ihracat Asya ülkelerine gerçekleştirilmiştir. Asya ülkelerini, Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri izlemektedir. Asya içerisinde ise Orta Doğu ülkeleri ve Arap ülkeleri önemli ihracat yapılan ülkelerdir.

Karaman'ın ihracatının artırılması için **Güney ve Kuzey Amerika, Uzak Doğu, Rusya ve Türki Cumhuriyetler ve Avustralya**'da pazar payını artırması gerekmektedir. Bu kapsamda işletmelerin T.C. Ticaret Bakanlığı'nın "Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi (URGE)" desteğinden istifade etmeleri faydalı olacaktır.

Karaman makine sektörü bisküvi sektörüyle paralel bir şekilde gelişmektedir. Son yıllarda sektörün ihracatında önemli oranda artışlar yaşanmaktadır. Ayrıca AR-GE'ye yönelik çalışmalar umut verici fakat düşük seviyededir. İşletmeler ile yapılan görüşmelerde AR-Ge için ayrılan bütçenin % 5'ler seviyesini geçmediği belirtilmektedir.

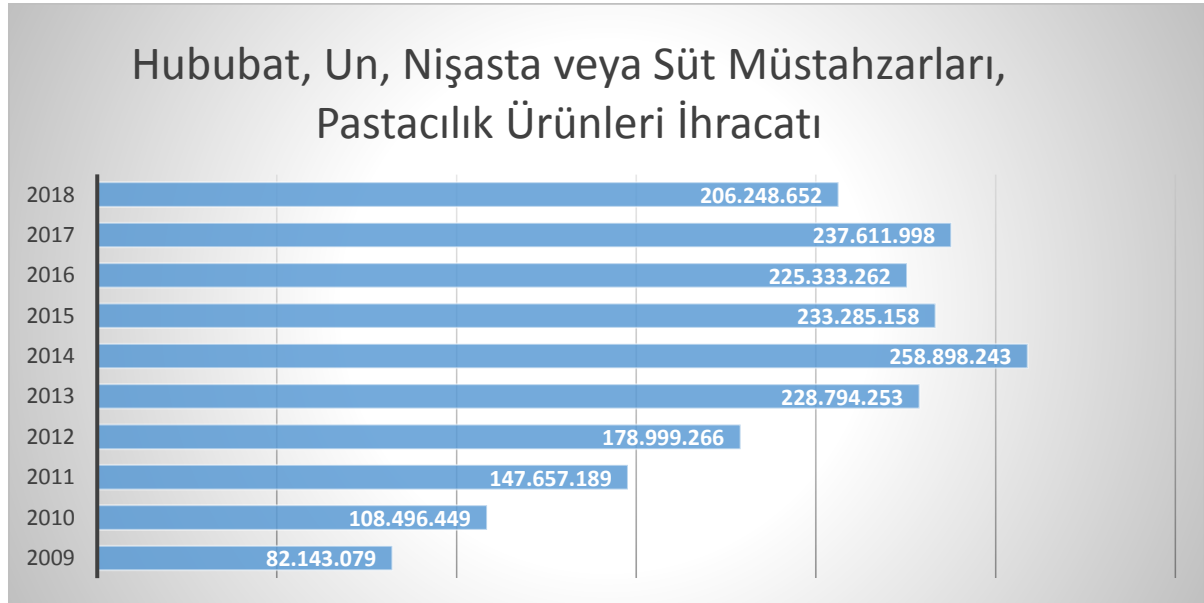
3.2. En Fazla İhracatı Yapılan Ürünler

3.2.1. Hububat, Un, Nişasta veya Süt Müstahzarları, Pastacılık Ürünleri İhracatı

Bisküvi, bulgur ve makarnanın da içerisinde bulunduğu bu fasıl başlığında Türkiye'nin ihracatı 2009 yılında 678.128.000 \$ iken 2018 yılında 1.740.878.000 \$ olmuştur. 2009 yılından 2018 yılına kadar ihracat %156 oranında artmıştır. 1998 ve 1999 Rusya Krizinin yaşandığı yıllarda özellikle Bisküvi sektörü ihracatta büyük oranlarda kayıplar yaşamıştır. 2015 yılına kadar düzenli bir şekilde büyüyen ihracat tutarları 2015 yılında % 9 azalmıştır. 2017 ve 2018 yıllarında tekrar artma eğilimine giren ilgili fasıl ihracatı 2018 yılında en yüksek ihracat rakamı olan 1.740.878.000 \$ tutarına ulaşmıştır.

Karaman'dan gerçekleştirilen ihraç ürünleri arasında son 10 yıldır 1.sırada bisküvi ürünleri yer almaktadır. Bisküvi sektörünün de yer aldığı ilgili fasıl ihracatı incelendiğinde, Karaman'dan 2009 yılında 82 milyon \$ ihracat gerçekleştirilirken 2018 yılında 206 milyon \$ tutarında ihracat gerçekleştirilmiştir. 10 yıllık bu süre içerisinde artış oranı % 152 olmuştur. Bu artış oranı Türkiye'nin artış oranı ile paralellik göstermektedir.

Tablo 6 Karaman 19. Fasıl: Hububat, Un, Nişasta v.b İhracatı

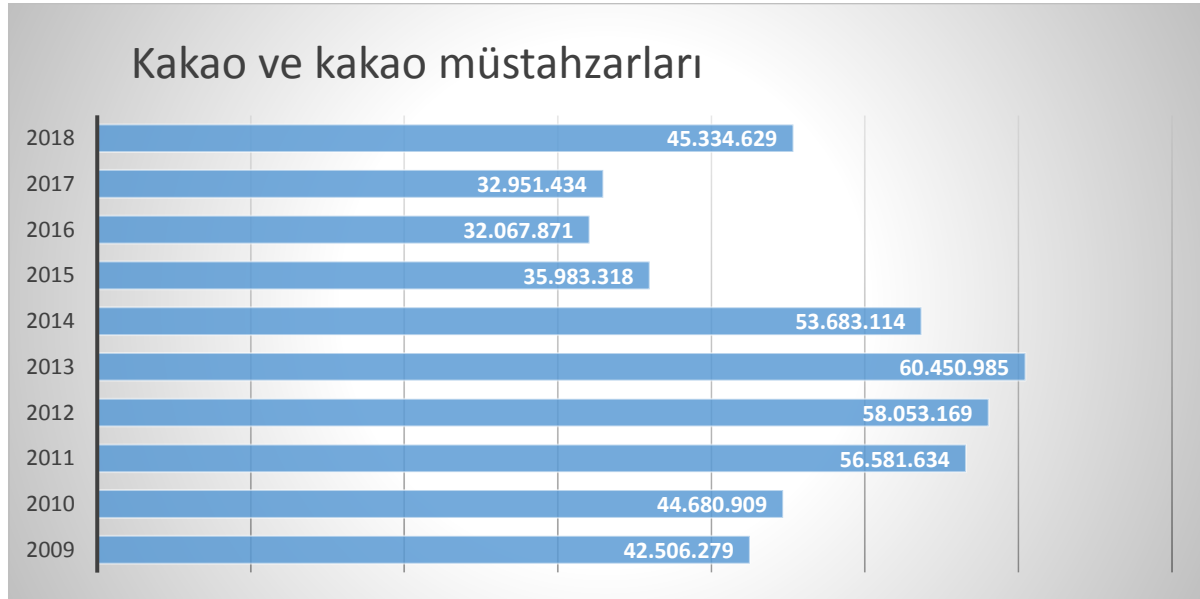
Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

3.2.2. Kakao ve Kakao Müstahzarları İhracatı

Türkiye ihracatı 2009 yılında 371.683.000 \$ iken 2018 yılında 601.331.000 \$ olmuştur. 10 yıllık bu dönem içerisinde artış oranı yaklaşık % 62 olmuştur. 2009 yılından 2014 yılına kadar istikrarlı bir şekilde artış içerisinde olan sektör 2015 ve 2016 yıllarında tekrar düşüş yaşamıştır. 2017 ve 2018 yıllarında tekrar artışa geçilmesine rağmen 2014 yılındaki 638 Milyon \$ ihracat tutarına ulaşamamıştır.

Karaman ihracatı 2009 yılında 42.506.279 \$ iken 2018 yılında 45.334.629 \$ olmuştur. Türkiye'nin ihracat artış oranı % 62 iken Karaman'ın ihracat artış oranı %6 gibi çok düşük oranda kalmıştır. 2014 yılında sektörün en yüksek tutarı olan 638 Milyon \$ ulaşılmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında %13 seviyelerinde düşüşler olmuş, 2017 ve 2018 yıllarında tekrar toparlanma sürecine girerek 601 Milyon \$ seviyesine gelmiştir. Karaman'ın gerçekleştirdiği ihraç ürünleri arasında kakao ve çikolatalı ürünler son 10 yıldır 2. sırada yer almaktadır.

Tablo 7 Karaman Çikolata ve Çikolatalı Mamuller İhracatı

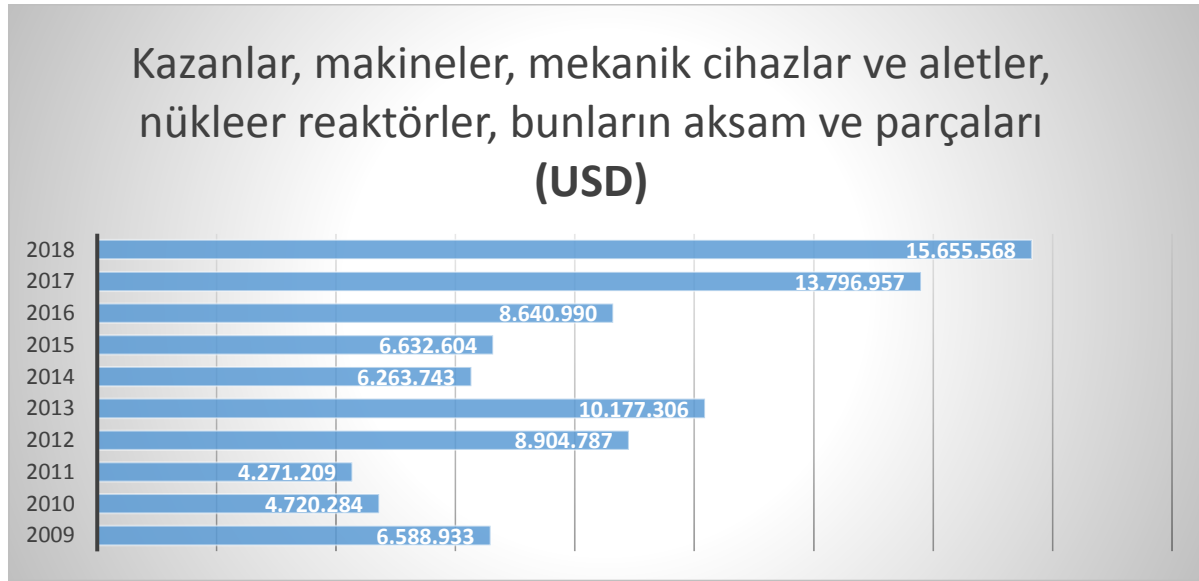
Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

3.2.3. Kazanlar, Makineler, Mekanik Cihazlar ve Aletler, Nükleer Reaktörler, Bunların Aksam ve Parçaları İhracatı

Türkiye ihracatı 2009 yılında 8.132.786.712 \$ iken 2018 yılında 15.829.926.264 \$ olmuştur. 2009'dan 2018 yılına kadar geçen süre içerisinde ihracat artış oranı yaklaşık %95 olmuştur. 2015 yılındaki %8'lik düşüş haricinde ihracat tutarları her sene düzenli bir şekilde artmıştır.

Karaman ihracatı 2009 yılında 6.588.933 \$ iken 2018 yılında 15.655.568 \$ olmuştur. 2009'dan 2018 yılına kadar 10 yıllık süre içerisinde %137 oranında ihracatta artış gerçekleşmiştir. Karaman'ın gerçekleştirdiği ihracata bakıldığında, makine sektörü 2018 yılında 3. sırada yer almaktadır.

Tablo 8 Karaman Makine İhracatı

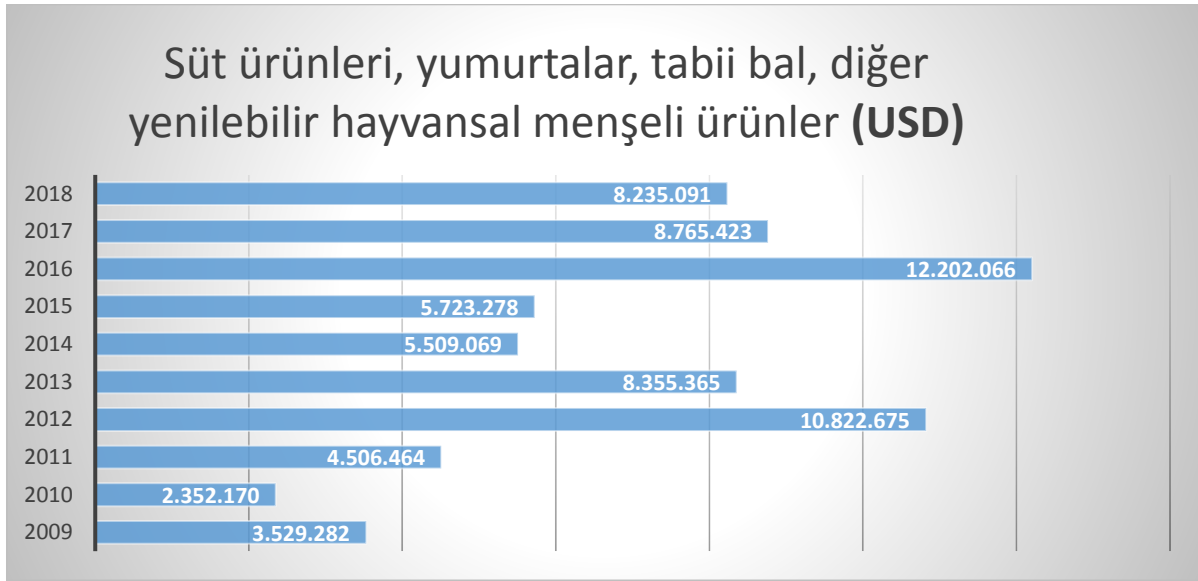

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

3.2.4. Süt Ürünleri, Yumurtalar, Tabi Bal, Diğer Yenilebilir Hayvan Menşeli Ürünler İhracatı

Türkiye'den 2009 yılında 249.877.000 \$ ihracat gerçekleştirilirken 2018 yılında 747.234.000 \$ ihracat gerçekleştirilmiştir. 10 yıllık bu süre zarfı içerisinde yaklaşık % 200'lük bir artış meydana gelmiştir. Karaman'dan ise 2009 yılında 3.529.282 \$ tutarında ihracat gerçekleştirilirken 2018 yılında 8.235.091 \$ tutarında ihracat gerçekleştirilmiştir. Artış oranı % 133 olmuştur.

Tablo 9 Karaman Fasıl 4:Süt ve Süt Ürünleri,yumurta,bal v.b. İhracatı

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

4. En Fazla İhracat Gerçekleştirilen İlk 5 Ülke

Son 5 yıl içerisinde Karaman'dan en fazla ihracat yapılan ilk 5 ülke Irak, Suriye, Yemen, Suudi Arabistan ve Romanya'dır. Belçika, ABD, İngiltere gibi ülkeler son 5 yıl içerisinde zaman zaman en fazla ihracat yapılan ilk 5 ülke içerisinde yer almalarına rağmen, yukarıda belirtilen ülkelere yapılan ihracat daha stabil ve süreklilik arz etmektedir. Analiz için son 5 yıl içerisinde ihracatta sürekli olarak üst sıralarda yer alan bu ülkeler seçilmiştir.

4.1. Irak

Nüfus	: 39.2 Milyon (2017)
GSYİH	: 197.72 Milyar Dolar (2017)
Kişi Başına Gelir	: 4.915 Dolar (2017)
İhracat	: 56.7 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 42.)
İthalat	: 36.5 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 65.)
İşsizlik Oranı	: % 16 (2017)
Dış Borç (Kamu)	: 73.4 Milyar Dolar

Dış borç/GSYH (%)	: % 38
Kurumlar Vergisi	: % 15
Gelir Vergisi	: % 15
Enflasyon	: %15 (2017)

Yıllarca devam eden savaşlar nedeni ile Irak ekonomisi oldukça istikrarsız durumdadır. 2.Irak savaşından sonra da istikrarın tam olarak sağlanamamış olması ticaret için en büyük engeldir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Irak GSYH'sinin % 73'ünden fazlasına tekâmül eden dış ticaret oranı ile Irak, dış ticarete oldukça açık bir ülke konumundadır. Irak'ın yeni ticaret politikası, ülke ekonomisini bölgesel ve uluslararası pazarlara entegre etmeyi amaçlamaktadır. Irak'ta dış ticaret için oldukça az ticaret engeli bulunmaktadır. Irak Hükümeti ticareti güçlendirmek için yeni yasalar uygulamaya koymuş bulunmaktadır. Ancak, güvensizlik, yüksek düzeyde yolsuzluk, kırılğan kurumlar, yasal koruma eksikliği ve kötü uygulanmış yapısal reformlar dış ticareti engellemektedir. Irak, özellikle liman ve demiryolu ile doğrudan bağlantısı olduğu komşuları Türkiye, İran, Suriye ve Ürdün ile ekonomik ilişkilerini pekiştirmektedir. ABD'nin ülkedeki varlığı ise önemlidir.

Başlıca ticaret ortakları: Türkiye, Çin, Hindistan, Güney Kore, ABD

Başlıca ihracat kalemleri: Ham petrol ve petrol ürünleri, mineral yakıtlar, damıtma ürünleri.

Başlıca ithalat kalemleri: Makineler, elektrikli ve elektronik ürünler, motorlu taşıtlar, gıda.

Türkiye'nin ihraç ettiği başlıca ihraç ürünleri: Ayçiçeği ve pamuk tohumu yağları, mücevherci eşyası ve aksamı, buğday unu, demir veya alaşımsız çelikten çubuklar, kanatlı hayvan ürünleri.

Türkiye'nin ithal ettiği başlıca ithal ürünleri: Altın (işlenmemiş), petrol yağları, plastikten döküntü, kalıntı ve hurdalar.

Tablo 10 Irak Ticari Göstergeleri

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (Tahmini)	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
GSYH (milyar USD)	170.68	192.36	230.91	250.07	260.41
GSYH (Sabit Fiyatlarla, Yıllık Değişim %)	13.1	-2.1	1.5	6.5	3.2
Kişi Başına GSYİH (USD)	4,505 t	4,95	5,793	6,117	6,21
Genel Devlet Brüt Borcu (GSYH'ya Oranı)	66.0	59.7	51.8	48.9	48.1
Enflasyon Oranı (%)	0.5	0.1	2.0	2.0	2.0

Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank.

Irak'ın 2017 yılı verilerine göre yaklaşık 45 Milyar dolar ihracatı mevcuttur. İhracatın yaklaşık % 95'ni petrol oluşturmaktadır. Son yıllarda petrol fiyatlarının düşmüş olmasına rağmen, ülkede petrol üretim maliyetinin düşük olması, dış ticaretin sürdürülebilir olmasının en önemli etkeni olmaktadır.

Tablo 11 Irak Dış Ticaret Göstergeleri

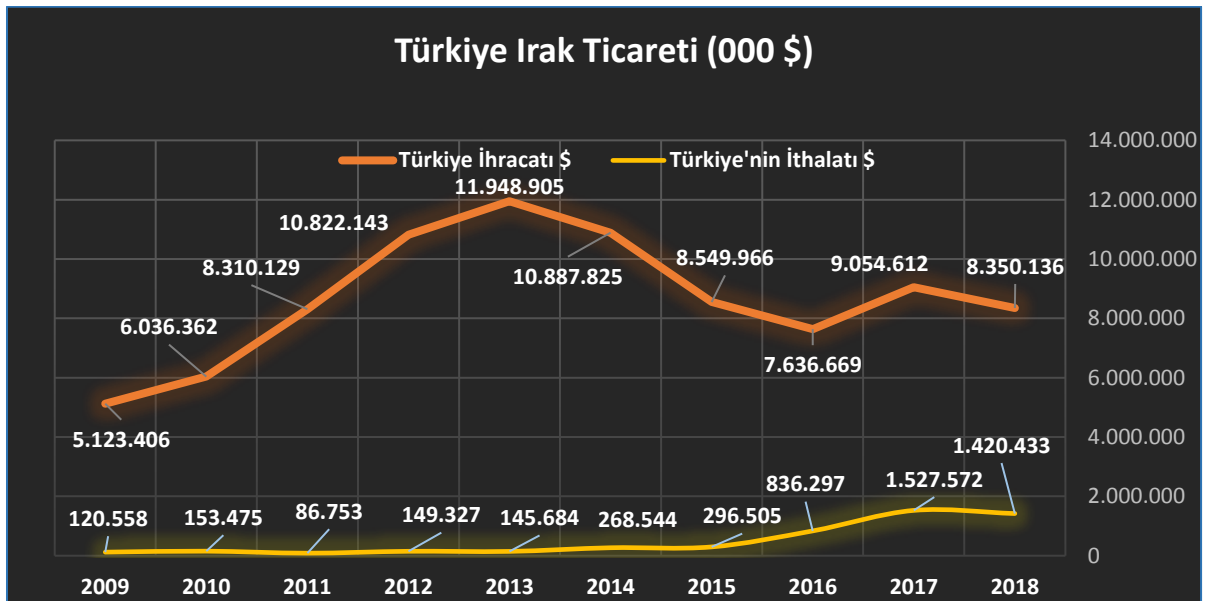
Dış Ticaret Göstergeleri	2013	2014	2015	2016	2017
Mal İthalatı (milyon \$)	61	59	52	47,9	41,222
Mal İhracatı (milyon \$)	89,742	84,63	49,32	43,735	45,525
Hizmetler İthalatı (milyon \$)	14,353	14,482	12,2	10,037	n/a
Hizmetler İhracatı (milyon \$)	3,092	3,873	4,961	4,835	n/a
Mal ve Hizmetlerin İthalatı (GSYH'ya Oranı)	36.0	36.9	40.9	40.9	36.3
Mal ve Hizmetlerin İhracatı (GSYH'ya Oranı)	39.7	41.3	34.9	32.5	37.6

Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank.

Irak 2018 yılında Türkiye'nin en fazla ihracat yapmış olduğu 4. ülkedir. Söz konusu yıl Irak'a 8,350,701,989 \$ tutarında ihracat gerçekleştirilmiştir.

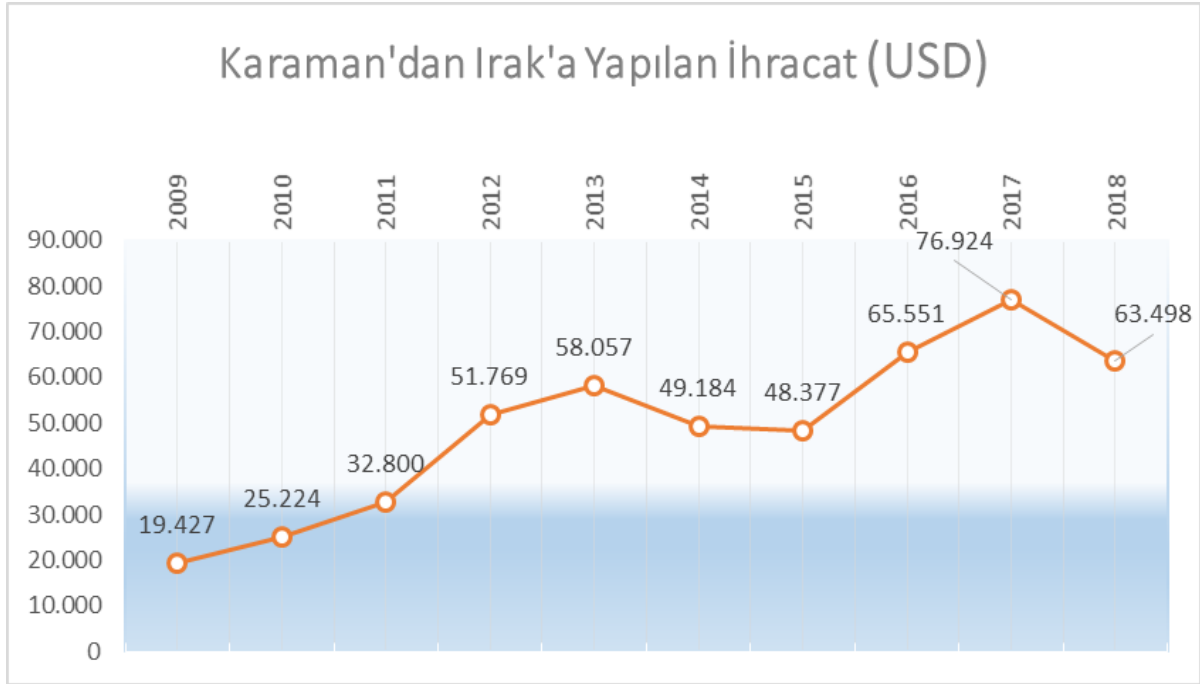
2014 yılı haricinde Irak son 10 yıldır Karaman'dan en fazla ihracatın yapıldığı ülkedir.

Tablo 12 Türkiye - Irak Ticareti

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Tablo 13 Karaman'dan Irak'a Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

4.2. Suriye

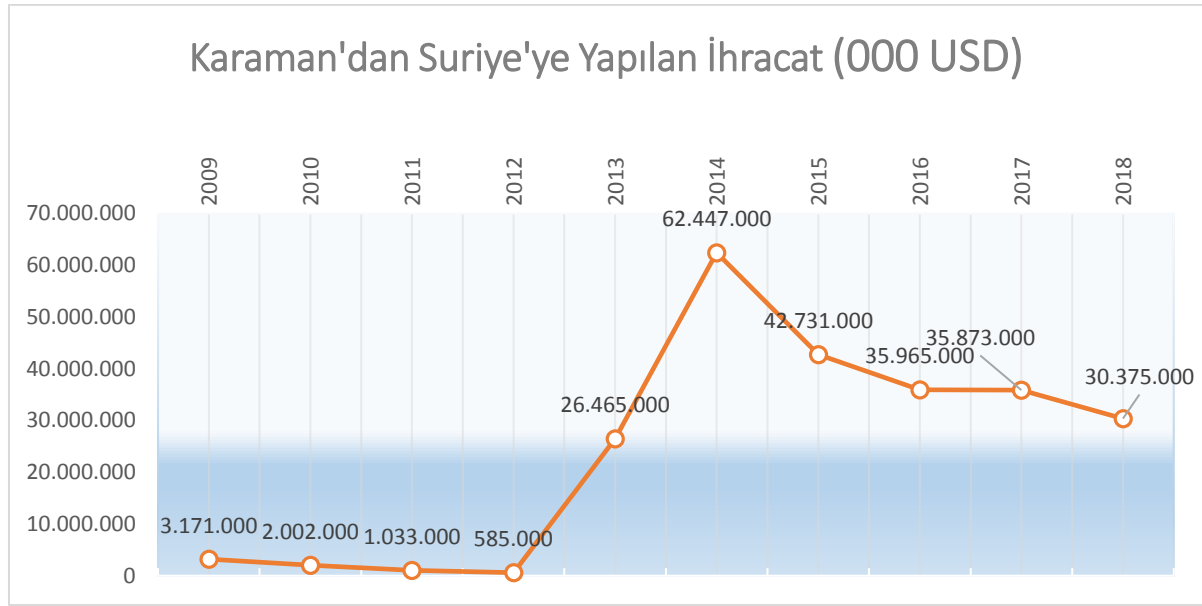
Nüfus	: 23 Milyon (2009)
GSYİH	: 59 Milyar Dolar (2010)
İhracat	: 622 Milyon Dolar (221 ülke içerisinde 157.)
İthalat	: 4.4 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 129.)
İşsizlik Oranı	: % 60 (Tahmini 2015)

2011 yılında küçük çatışmalar ile patlak veren Suriye iç savaşı 9. yılına girmek üzeredir. Savaştan önce nüfusu 23 Milyon olan ülkede, savaşıyla beraber 11 Milyon kişi ülkeyi terk etmiş durumdadır. Ülkedeki belirsizlik, ekonomik duruma da yansımış durumdadır. Halkının büyük bir çoğunluğu mülteci olarak yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmıştır. Suriye'nin GSYH'si 2010 yılında 57 Milyar Dolar, 2011 yılında 45,8 Milyar dolar, 2012 yılında ise (tahmini) 32,9 Milyar dolar iken bu tarihten sonra sağlıklı verilere ulaşılamamaktadır. Devam eden çatışmalar yüzünden işsizliğin % 60 olduğu tahmin edilmektedir. AB, ABD gibi ülkelerin

Suriye'den mal alımını yasaklaması ile ülke en büyük ihracat kalemi getirisi olan petrol gelirinden mahrum kalmıştır.

Ülkede çatışmalar devam ederken Karaman'dan bu ülkeye gerçekleştirilen ihracat tutarında kayda değer artış yaşanmıştır. 2012 yılında Karaman ihracatında 585 Bin dolarlık ihracat tutarı ile 60. sırada yer alan ülke, 2013 yılında 26 milyon dolarlık tutar ile 2. sıraya, 2014 yılında ise 62 Milyon dolarlık tutar ile Karaman'ın ihracatında 1. sıraya yükselmiştir.

Tablo 14 Karaman'dan Suriye'ye Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

4.3. Yemen

Tablo 15 Yemen Genel Ekonomik Verileri

Nüfus	: 28.25 Milyon (2017)
GSYİH	: 31.27 Milyar Dolar (2017)
Kişi Başına Gelir	: 1106 Dolar (2017)
İhracat	: 1.55 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 136.)
İthalat	: 6.12 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 115.)
İşsizlik Oranı	: % 27 (2015)
Enflasyon	: % 19,7 (2017)

Arap Yarımadası'nın en fakir ülkesi olan Yemen, yetersiz alt yapı sorunlarına ilaveten devam eden şiddetli çatışmalar nedeniyle gün geçtikçe kötüye giden ekonomik sorunlar ile mücadele etmek durumunda kalmıştır. Savaş Yemen ihracatını bitirme noktasına getirmiş, ulusal para birimini zayıflatmış, enflasyonu artırmış ve altyapıyı zayıflatmış durumdadır. Ayrıca Ülkede insani krize sebep olmuştur.

Tablo 16 Yemen Ticari Göstergeleri

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (Tahmini)	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
GSYH (Milyar USD)	36.44	31.27(t)	28.52	34.32	40.06
GSYH (Sabit Fiyatlar, Yıllık Değişim %)	-13.6e	-5.9e	-2.6	14.7	13.0
Kişi Başına Milli Gelir (USD)	1,251	1,043(t)	926	1,084	1,234
Genel Devlet Brüt Borcu (GSYH'ya Oranı)	68.1	74.5	62.5	48.8	40.3
Enflasyon Oranı (%)	-12.6	24.7	41.8	20.0	7.5

Kaynak: IMF – World Economic Outlook Database - 2016.

Tablo 17 Yemen Dış Ticaret Göstergeleri

Dış Ticaret Göstergeleri	2016	2017	2018	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
İthalat (Milyon \$)	13,305	12,94	12,9	6,77	7,1
İhracat (Milyon \$)	8,3	7,8	1	1	800
Hizmetler İthalatı (Milyon \$)	2,208	2,486	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Hizmetler İhracatı (Milyon \$)	1,551	1,507	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Hizmetler ve Malların İthalatı (Yıllık Değişim Oranı)	-13,00	-6,00	-45,00	-21,00	Veri Yok
Hizmetler ve Malların İhracatı (Yıllık Değişim Oranı)	-6	-4	-68	-78	Veri Yok
Ticari Denge (Milyon \$)	-2,914	-4,777	-4,984	Veri Yok	Veri Yok
Dış Ticaretin GSYİH'daki Oranı (%)	53	50	36	34	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İthalatının GSYİH'daki Oranı (%)	30	28	25	30	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İhracatının GSYİH'daki Oranı (%)	22,00	21,00	11,00	4,00	Veri Yok

Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank - 2016

Başlıca ticaret ortakları: Türkiye, Çin, Suudi Arabistan, Tayland.

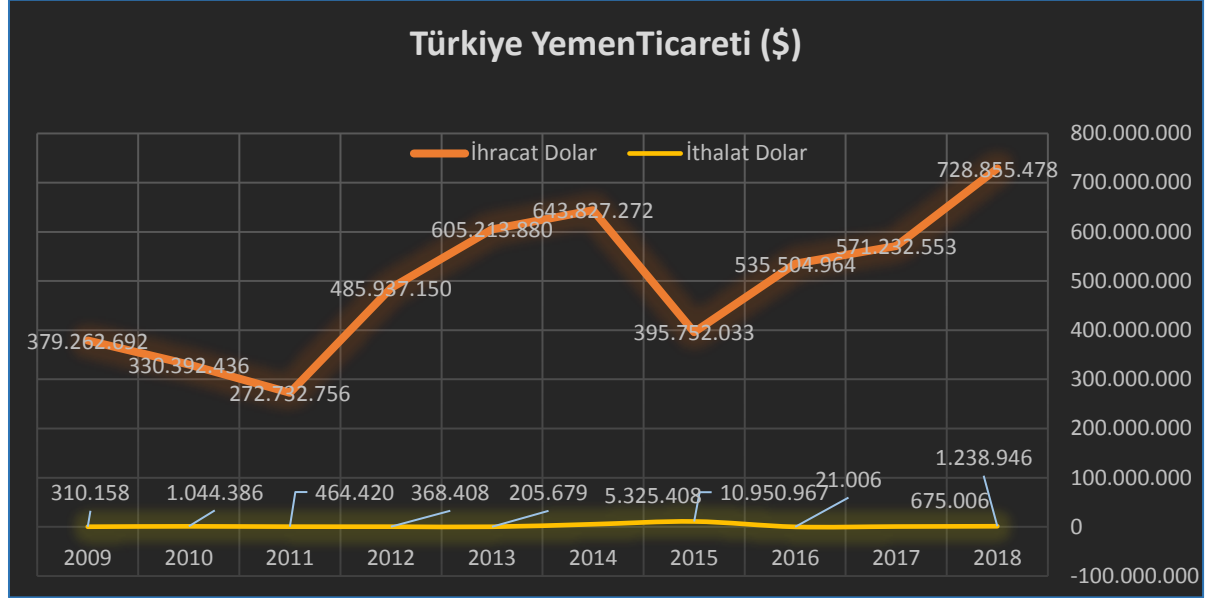
Başlıca ihracat kalemleri: Mineral yakıtlar ve yağlar, tramvay dışında demiryolu araçları, balık ve su ürünleri.

Başlıca ithalat kalemleri: Hububat, tramvay dışında demiryolu araçları, demir-çelik.

Türkiye'nin ihraç ettiği başlıca ihraç ürünleri: Demir-çelik, motorlu kara taşıtları ve parçaları, hububat, un, süt ürünleri.

Başlıca ithal ürünlerimiz: Demir-çelik, eczacılık ürünleri, bakır ve bakırdan eşyalar.

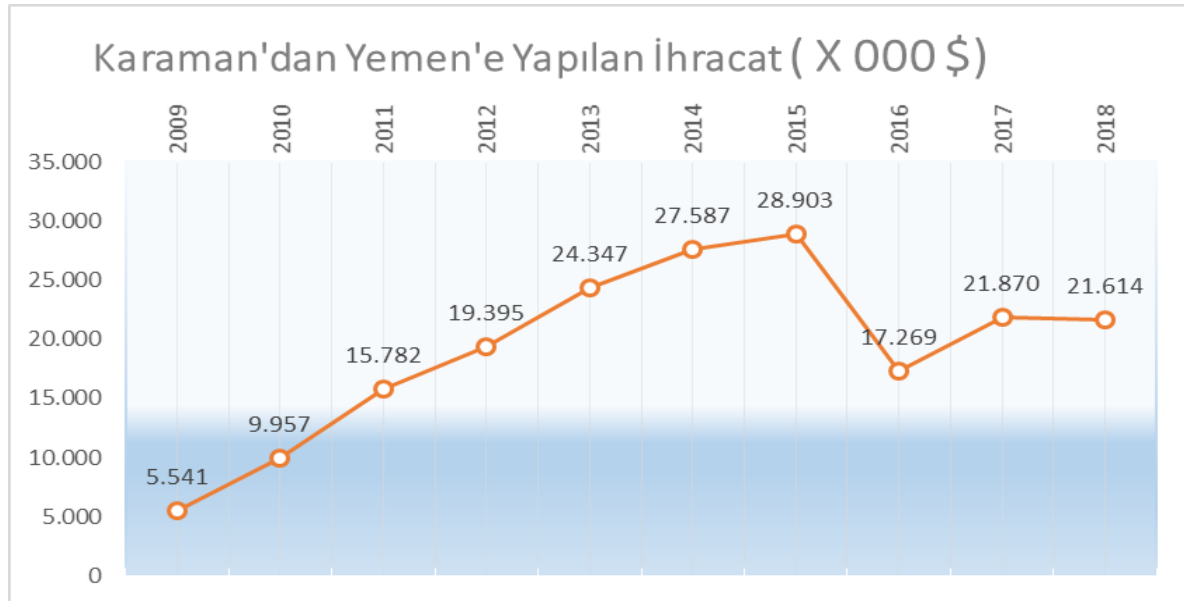
Tablo 18 Türkiye - Yemen Ticareti

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Yemen 2010 yılından bu yana Karaman'ın ihracatında en fazla ihracat yapılan ilk 3 ülke içerisinde yer almıştır.

Tablo 19 Karaman'dan Yemen'e Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

4.4. Suudi Arabistan

Tablo 20 Suudi Arabistan Genel Ekonomik Verileri

Nüfus	: 32.94 Milyon(2017)
GSYİH	: 683 (Milyar Dolar, 2017)
Kişi Başına Gelir	: 20.760 Dolar (2017)
İhracat	: 218.17 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 26.)
İthalat	: 130.8 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 34.)
İşsizlik Oranı	: % 12 (2017)
Kurumlar Vergisi	: % 20
Gelir Vergisi	: % 0

Suudi Arabistan, Orta Doğu'daki büyük ekonomilerden birisi ve bölgedeki en zengin Arap ülkesidir. Ancak, Suudi Arabistan ekonomisi neredeyse tamamen petrole dayanmaktadır. GSYİH büyümesi, 2015'ten bu yana azalmakla birlikte 2017'de tarihi bir durgunluğa girmiştir.(% -0.7).

Suudi ekonomisi, özellikle yüksek petrol üretimi ve artan tüketici harcaması nedeniyle 2017 yılında hafif bir daralma yaşamıştır. Suudi Arabistan'ın petrol üretimi, Haziran 2018'de, OPEC ve OPEC üyesi olmayan üreticilerin üretimi sınırlama kararının önüne geçerek Aralık 2016'dan bu yana en yüksek seviyesi olan günlük 10.4 milyon varile ulaşmıştır. Tüketici harcaması, yılın ilk yarısında bir önceki yıla kıyasla satış noktası işlemlerinde %6,8 oranında artış göstererek yükselişe geçmiştir. Petrol dışı ihracat da 2018'de önemli ölçüde artarak 236 milyar SAR'a yükseldi, ancak petrol ihracatı çok daha hızlı büyüdüğü için petrol dışı ihracatın payı bir miktar düşmüştür. Enflasyon, % 5 KDV uygulaması ile 2018'de önemli ölçüde artmıştır ve önümüzdeki yıllarda yüksek kalması beklenmektedir.

İyimser verilere rağmen Ülke, özellikle gençler arasında,% 12'lik bir işsizlik oranına sahiptir. Ülkede ayrıca yüksek derecede sosyal eşitsizlikler mevcuttur.

Tablo 21 Suudi Arabistan Ticari Göstergeler

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (Tahmini)	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
GSYİH (Milyar \$)	644.94	686.74	769.88	795.58	815.32
GSYİH (Sabit Fiyatlarla, Yıllık Değişim %)	1.7	-0.9	2.2	2.4	1.9
Kişi Başına Gelir (\$)	20,318	21,096	23,187	23,491	23,602
Genel Devlet Brüt Borç Stoku (GSYH' Oranı %)	13.1	17.2	19.4	20.4	21.2
Enflasyon Oranı (%)	2.0	-0.9	2.6	2.0	2.3
İşsizlik Oranı (% İş gücüne Oranı)	5.6	6.0	0.0	0.0	0.0

Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank

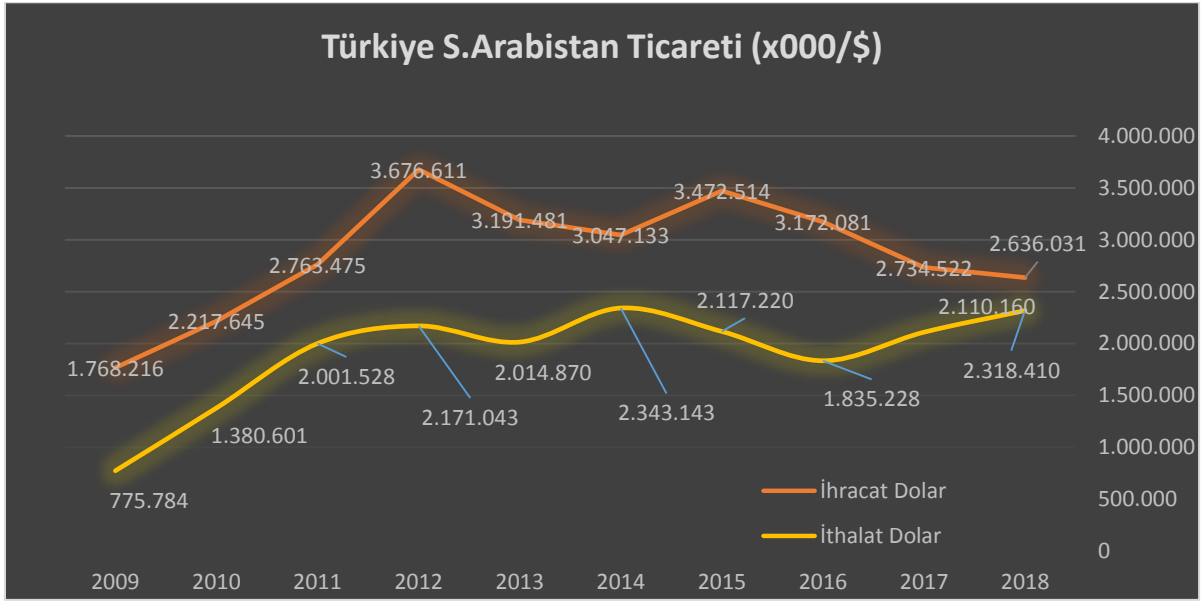
Tablo 22 Suudi Arabistan Dış Ticaret Göstergeleri

Dış Ticaret Göstergeleri	2013	2014	2015	2016	2017
Mal İthalatı (milyar \$)	168,155	173,834	172,252	139,39	130,825
Mal İhracatı (milyar \$)	375,873	342,299	201,739	174,919	218,174
Hizmet İthalatı (milyar \$)	51,745	62,683	56,52	71,159	53,508
Hizmet İhracatı (milyar \$)	11,308	11,962	13,807	15,958	17,336
Mal ve Hizmetler İthalatı (Yıllık Değişim Oranı %)	3.7	6.6	1.5	-18.9	-4.5
Mal ve Hizmetler İhracatı (Yıllık Değişim Oranı %)	0.2	-1.9	0.7	8.0	-3.2
Mal ve Hizmetlerin İthalatının GSYH'de Oranı (%)	30.8	33.8	38.8	30.7	28.1
Mal ve Hizmetlerin İhracatının GSYH'de Oranı (%)	51.9	46.9	33.3	31.1	33.5
Ticaret Dengesi (milyar \$)	222,557	183,995	44,265	55,764	Veri Yok
Ticaret Dengesi (Hizmetler Dahil-milyar \$)	157,75	95,966	-29,297	2,75	Veri Yok
Dış Ticaretin GSYH'ye Oranı (%)	82.7	80.6	72.1	61.9	61.7

Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank

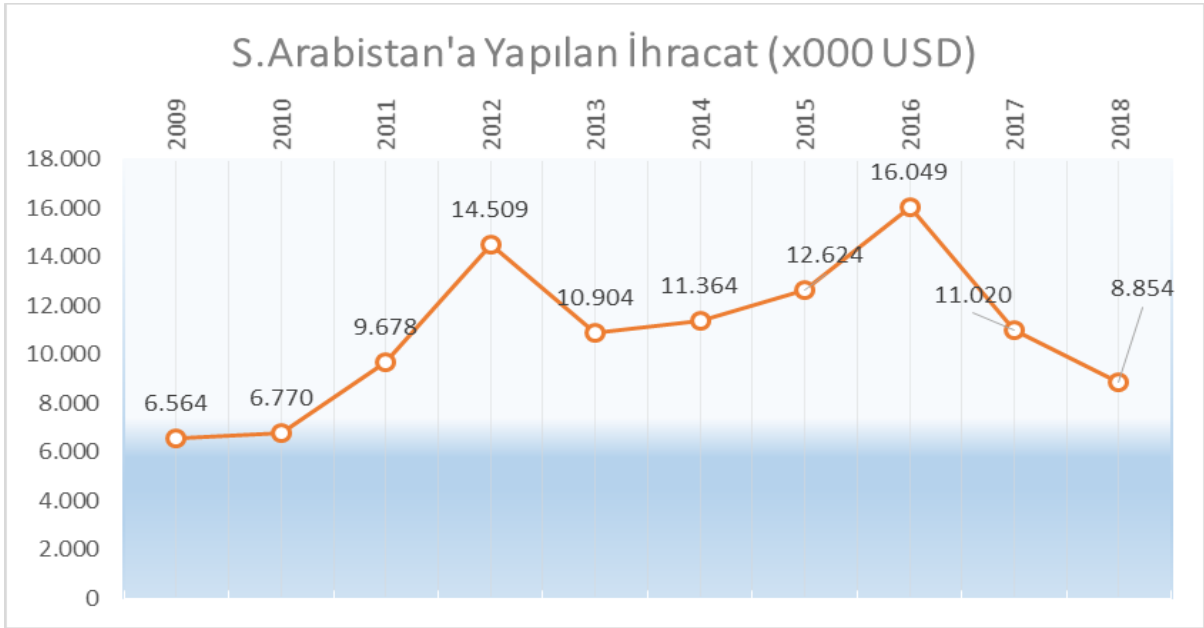
Başlıca ticaret ortakları: BAE, ABD, Çin, G. Kore, Hindistan, Japonya**Başlıca ihracat kalemleri:** Ham petrol, organik kimyasallar, plastik ve mamulleri**Başlıca ithalat kalemleri:** Binek otomobilleri, elektrikli ve elektronik donanımlar, medikal ürünler**Türkiye'nin ihraç ettiği başlıca ihraç ürünleri:** Elektrikli makine ve cihazlar, halılar ve yer kaplamaları, mineral yakıtlar ve yağlar**Türkiye'nin ithal ettiği başlıca ithal ürünleri:** Plastik ve mamulleri, organik kimyasallar, alüminyum ve mamulleri, mineral yakıtlar ve yağlar

Tablo 23 Türkiye - Suudi Arabistan Ticareti

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Tablo 24 Karaman'dan Suudi Arabistan'a Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

4.5. Romanya

Nüfus	: 19.6 Milyon(2017)
GSYİH	: 211 (Milyar Dolar, 2017)
Kişi Başına Gelir	: 10.932 Dolar (2017)
İhracat	: 70,5 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 41.)
İthalat	: 81,4 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 39.)
Kurumlar Vergisi	: % 16
Gelir Vergisi	: % 16

Mali kriz, ve özellikle otomobil sektöründe bulunan sert rekabet nedeniyle Romanya ekonomisinde yavaşlama görülmüştür. Yaşanan finansal zorluklar, Romanya'yı çeşitli dış kaynaklardan finansal yardım almaya zorlamıştır. Bununla birlikte ülke içerisinde çeşitli tedbirler alınmıştır. Bu zorlu süreç sonrasında ülke ekonomik yönden toparlanmaya başlamıştır. Romanya Ekonomisi, Romanya'nın istatistik kurumu verilerine göre 2016 yılında % 7 oranında büyümüştür. Romanya'da cari işlemler açığı 2017'de % 3,3 ve 2018'de % 4,9 olmuştur. Öte yandan, 2017'de işsizlik oranı % 5,3 olarak gerçekleşmiştir.

Yaşlanan nüfus, vasıflı iş gücünün göçü, önemli oranda vergi problemleri, yetersiz sağlık bakımı ve zayıf mali paket uygulamaları, Romanya'nın uzun vadeli büyümesini ve ekonomik istikrarını tehlikeye atmakta ve ekonominin en büyük zayıflıkları olarak görünmektedir. Nüfusun % 40'ı yoksulluk riski altında olan Romanya, Avrupa'nın en geri kalmış ülkelerinden biri olmaya devam etmektedir.

Tablo 25 Romanya Ticari Göstergeleri

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (t)	2019 (t)	2020 (t)
GSYİH (Milyar \$)	189.05	211.88e	239.44	248.84	269.84
GSYİH (Sabit Fiyatlarla, Yıllık Değişim %)	4.8	6.9	4.0	3.4	3.3
Kişi Başına Gelir (\$)	9,567	10,786e	12,189	12,669	13,738
Genel Devlet Brüt Borç Stoku (GSYİH' Oranı %)	38.8	36.8	37.2	38.8	39.8
Enflasyon Oranı (%)	-1.6	1.3	4.7	2.7	2.8
İşsizlik Oranı (% İş gücüne Oranı)	5.9	4.9	4.7	4.8	4.9

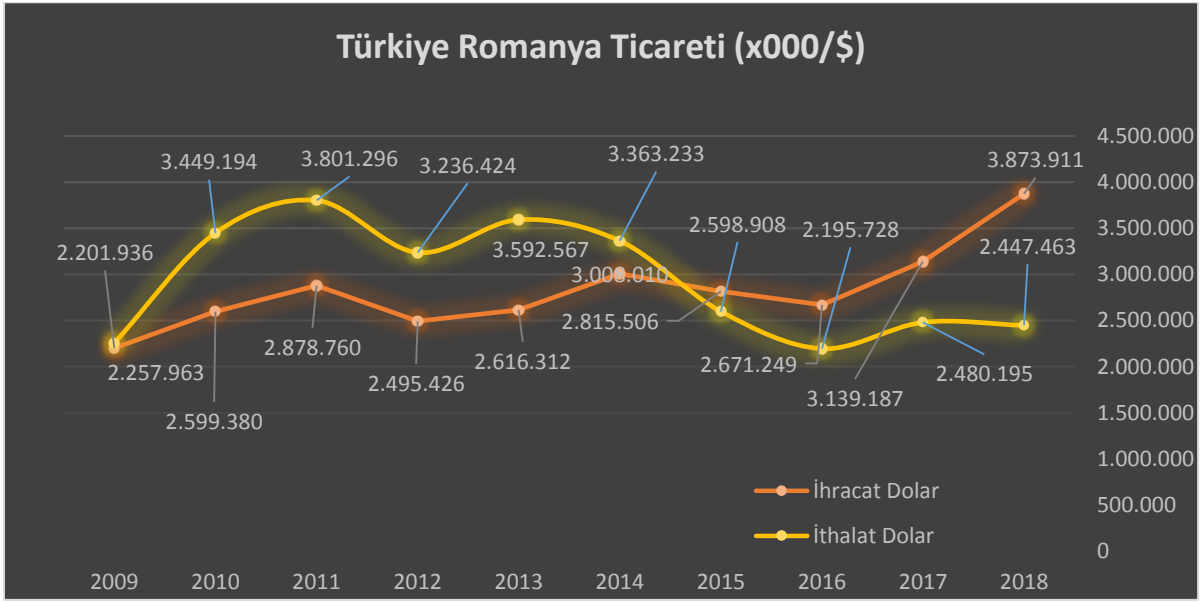
Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank.

Tablo 26 Romanya Dış Ticaret Göstergeleri

Dış Ticaret Göstergeleri	2016	2017	2018	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
İthalat (Milyon \$)	13,305	12,94	12,9	6,77	7,1
İhracat (Milyon \$)	8,3	7,8	1	1	800
Hizmetler İthalatı (Milyon \$)	2,208	2,486	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Hizmetler İhracatı (Milyon \$)	1,551	1,507	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Hizmetler ve Malların İthalatı (Yıllık Değişim Oranı)	-13,00	-6,00	-45,00	-21,00	Veri Yok
Hizmetler ve Malların İhracatı (Yıllık Değişim Oranı)	-6	-4	-68	-78	Veri Yok
Ticari Denge (Milyon \$)	-2,914	-4,777	-4,984	Veri Yok	Veri Yok
Dış Ticaretin GSYİH'daki Oranı (%)	53	50	36	34	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İthalatının GSYİH'daki Oranı (%)	30	28	25	30	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İhracatının GSYİH'daki Oranı (%)	22,00	21,00	11,00	4,00	Veri Yok

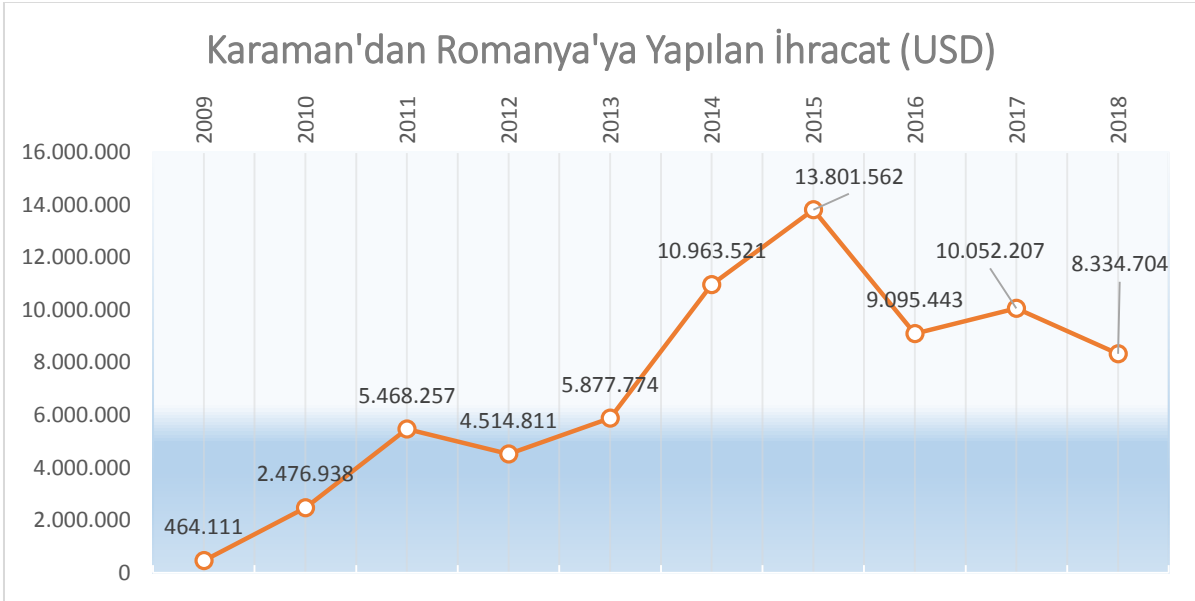
Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank.

Tablo 27 Türkiye Romanya Ticareti

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Tablo 28 Karaman'dan Romanya'ya Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

5. İhracat İçin Hedef Pazar ve Ürünler

Karaman ihracatının yaklaşık % 83'ünü bisküvi, bulgur, makarna ve çikolata ürünleri oluşturmaktadır. Bu nedenle bu sektörlere yönelik olarak sektörün ihracat yapamadığı veya

Türkiye'den ihracat gerçekleştirilirken Karaman'dan daha az miktarlarda ihracatın gerçekleştirildiği ülkeler incelenmiş aşağıdaki tablolarda verilmiştir.⁴

5.1.Bisküvi (Gtip:190531)

Dünyada 190531 Gtip kodlu Tatlı Bisküviler ithalatı incelendiğinde; Dünya pazarının **%90'nına 69** ülkenin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu 69 ülkeye yaptığı bisküvi ihracatı (190531) incelendiğinde özellikle aşağıda belirtilen potansiyeli bulunan ülkelere 190531 tatlı bisküviler kodu ile ya hiç mal satamadığı ya da düşük oranda (O Ülke ithalatının %1'inden düşük) satış yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 29 Türkiye'nin Pazar Payının Düşük Olduğu Ülkeler -Tatlı Bisküviler (GTİP:190531)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)	
Italy	170044	2,17%	0	0,00%	Belarus	29809	0,38%	88	0,30%
Mexico	48786	0,62%	0	0,00%	Taipei,	47312	0,60%	158	0,33%
Finland	43259	0,55%	0	0,00%	Paraguay	23856	0,30%	82	0,34%
Indonesia	25545	0,33%	0	0,00%	El Salvador	22672	0,29%	82	0,36%
Nicaragua	21531	0,27%	0	0,00%	Denmark	47641	0,61%	199	0,42%
Ireland	114230	1,46%	1	0,00%	Thailand	47045	0,60%	220	0,47%
N.Zealand	42051	0,54%	2	0,00%	Canada	236827	3,02%	1199	0,51%
Portugal	108235	1,38%	14	0,01%	Costa Rica	20511	0,26%	127	0,62%
Slovenia	28306	0,36%	4	0,01%	USA	1241623	15,83%	7868	0,63%
Chile	34460	0,44%	9	0,03%	Guatemala	41843	0,53%	270	0,65%
Philippines	39882	0,51%	32	0,08%	Netherlands	302705	3,86%	2027	0,67%
HongKong	133564	1,70%	175	0,13%	Czech	53431	0,68%	358	0,67%
Lithuania	22047	0,28%	32	0,15%	South Korea	61686	0,79%	422	0,68%
Spain	140211	1,79%	211	0,15%	Croatia	34436	0,44%	246	0,71%
Viet Nam	81177	1,04%	143	0,18%	China	287593	3,67%	2184	0,76%
Malaysia	58718	0,75%	110	0,19%	Honduras	24349	0,31%	199	0,82%
Singapore	71415	0,91%	135	0,19%	Hungary	30313	0,39%	258	0,85%
Myanmar	23440	0,30%	46	0,20%	Greece	27106	0,35%	254	0,94%
Austria	125027	1,59%	276	0,22%	Switzerland	60579	0,77%	573	0,95%
France	512103	6,53%	1440	0,28%					

⁴ Analiz çalışması yapıldığı dönemde bazı ülkelerin 2018 verilerini yayınlamamış olmalarından dolayı 2018 yılı verilerine yer verilememiştir.

Kaynak: MEVKA , Karaman Bisküvi, Şekerli Mamuller, Çikolata, Kakao ve Kakao Müstahzarları Sektör Raporu,2018

Benzer şekilde dünya piyasasında pazarın %90'ını kapsayan toplam 69 ülke incelendiğinde; Türkiye o ülke ithalatının %1'inden fazlasını karşılar iken; yani Türkiye belli bir düzeyde ihracat gerçekleştirebiliyor iken; Karaman'ın nispeten daha düşük düzeyde ihracat yaptığı (% 30 ve daha az) aşağıda belirtilen ülkelerin ihracat potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Bu tablonun şu şekilde yorumlanması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'nin zaten hali hazırda bu ülkelere ihracat yaptığı dolayısı ile Karaman'ın ihracatının artırılmasının önünde yukarıdaki tabloda belirtilen ülkelere göre nispeten daha az engel olduğu düşünülmektedir.

Tablo 30 Karaman'ın Türkiye'nin Pazar Payında En Düşük Olduğu Ülkeler -Tatlı Bisküvi (GTİP:190531)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		TÜRKİYE PAYININ KARAMAN DIŞINDAKİ ŞEHİRLERDEN KARŞILANMA ORANI %
Germany	488619	6,23%	13378	2,74%	98,54%
Norway	46919	0,60%	1066	2,27%	97,47%
United Arab Emirates	81935	1,04%	5479	6,69%	95,15%
Qatar	24946	0,32%	2594	10,40%	95,10%
Russian Federation	56232	0,72%	987	1,76%	94,53%
Kuwait	51090	0,65%	1350	2,64%	93,70%
Kazakhstan	40427	0,52%	1423	3,52%	91,29%
Bosnia and Herzegovina	31598	0,40%	1018	3,22%	89,39%
Slovakia	38150	0,49%	598	1,57%	87,96%
Israel	40204	0,51%	7788	19,37%	87,62%
South Africa	23606	0,30%	490	2,08%	85,92%
Saudi Arabia	156625	2,00%	19732	12,60%	82,37%
Algeria	20698	0,26%	8941	43,20%	78,53%
Bulgaria	32865	0,42%	2459	7,48%	78,20%
Belgium	283151	3,61%	5847	2,06%	76,67%
Lebanon	46889	0,60%	14154	30,19%	76,11%
Dominican Republic	33239	0,42%	624	1,88%	75,48%
United Kingdom	490033	6,25%	20466	4,18%	71,51%
Oman	19562	0,25%	3273	16,73%	71,37%

Kaynak: MEVKA , Karaman Bisküvi, Şekerli Mamuller, Çikolata, Kakao ve Kakao Müstahzarları Sektör Raporu,2018

5.2.Gofret(Gtip:190532)

Dünyada 190532 Gtip kodlu Gofret ithalatı incelendiğinde; Dünya pazarının %90'nına 55 ülkenin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu 55 ülkeye yaptığı gofret ihracatı (190532) incelendiğinde özellikle aşağıda belirtilen potansiyeli bulunan ülkelere 190532 gofret kodu ile

ya hiç mal satamadığı ya da düşük oranda (**O Ülke ithalatının %1'inden düşük**) satış yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 31. Türkiye'nin Pazar Payının Düşük Olduğu Ülkeler –Gofret (GTİP:190532)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)	İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)
Philippines	52215	1,39%	0	Mexico	68229	1,81%	0,26%
Ireland	29202	0,78%	0	Czech	78241	2,08%	0,26%
Portugal	19036	0,51%	0	Australia	45317	1,20%	0,36%
Indonesia	11998	0,32%	0	Greece	16692	0,44%	0,37%
Myanmar	19632	0,52%	1	Korea	36813	0,98%	0,37%
Viet Nam	40732	1,08%	3	Denmark	20630	0,55%	0,41%
N.Zealand	11870	0,32%	1	U.Kingdom	167761	4,45%	0,43%
Slovenia	18517	0,49%	5	USA	490240	13,01%	0,54%
Belarus	20847	0,55%	7	Malaysia	21518	0,57%	0,55%
Thailand	56028	1,49%	22	Singapore	26177	0,69%	0,55%
France	332140	8,82%	275	Brazil	15972	0,42%	0,59%
Austria	58089	1,54%	50	Slovakia	25773	0,68%	0,65%
Croatia	16134	0,43%	14	Netherlands	95318	2,53%	0,66%
Spain	81507	2,16%	81	China	163130	4,33%	0,70%
HongKong	17621	0,47%	18	Poland	46618	1,24%	0,80%
Switzerland	33246	0,88%	41	Kazakhstan	23797	0,63%	0,99%
Hungary	33790	0,90%	46	Belgium	79568	2,11%	1,16%
Italy	146590	3,89%	351				

Kaynak:Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

Benzer şekilde dünya piyasasında pazarın %90'ını kapsayan toplam 55 ülke incelendiğinde; Türkiye o ülke ithalatının **%1'inden fazlasını karşılar iken; yani Türkiye belli bir düzeyde ihracat gerçekleştirebiliyor iken;** Karaman'ın nispeten daha düşük düzeyde ihracat yaptığı (**% 30 ve daha az**) aşağıda belirtilen ülkelerin ihracat potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Bu tablonun şu şekilde yorumlanması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'nin zaten hali hazırda bu ülkelere ihracat yaptığı dolayısı ile Karaman'ın ihracatının artırılmasının önünde yukarıdaki tabloda belirtilen ülkelere göre nispeten daha az engel olduğu düşünülmektedir.

Tablo 32 Karaman'ın Türkiye'nin Pazar Payında En Düşük Olduğu Ülkeler – Gofret (GTİP:190532)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		TÜRKİYE PAYININ KARAMAN DIŞINDAKİ ŞEHİRLERDEN KARŞILANMA ORANI %
Yemen	16448	0,44%	2819	17,14%	100,00%
Belgium	79568	2,11%	920	1,16%	100,00%
Canada	75766	2,01%	1523	2,01%	99,67%
Qatar	12343	0,33%	2460	19,93%	99,63%
Germany	263176	6,99%	4115	1,56%	98,91%
Russia	29258	0,78%	666	2,28%	98,20%
Israel	49414	1,31%	13163	26,64%	97,81%
Kuwait	21154	0,56%	3340	15,79%	97,43%
Kazakhstan	23797	0,63%	236	0,99%	97,03%
U.A.Emirates	45047	1,20%	3921	8,70%	96,99%
Jordan	36566	0,97%	5715	15,63%	96,85%
Bosnia	14750	0,39%	483	3,27%	96,48%
S.Arabia	121436	3,22%	20004	16,47%	96,46%
Palestine	15931	0,42%	9869	61,95%	94,05%
Lebanon	15357	0,41%	15357	100,00%	92,96%
Sweden	17142	0,46%	318	1,86%	90,25%
Bulgaria	12172	0,32%	853	7,01%	89,45%
Iraq	136434	3,62%	120115	88,04%	86,44%
Libya	13722	0,36%	2835	20,66%	84,66%
Iran	12295	0,33%	9342	75,98%	82,44%

Kaynak: MEVKA , Karaman Bisküvi, Şekerli Mamuller, Çikolata, Kakao ve Kakao Müstahzarları Sektör Raporu,2018

5.3.Çikolata Sektörü (Gtip:180631 ve Gtip:180690)

5.3.1.Çikolata Sektörü (Gtip:180631)

Dünyada 180631 Gtip kodlu Çikolata (Ağırlığı =< 2 kg, kakao/çikolata içeren (doldurulmuş)) ithalatı incelendiğinde; Dünya pazarının %90'nına 53 ülkenin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu 53 ülkeye yaptığı gofret ihracatı (180631) incelendiğinde özellikle aşağıda belirtilen potansiyeli bulunan ülkelere 180631 çikolata kodu ile ya hiç mal satamadığı ya da düşük oranda (**O Ülke ithalatının %1'inden düşük**) satış yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 33.Türkiye'nin Pazar Payının Düşük Olduğu Ülkeler – Çikolata (GTİP:180631; Ağırlığı =< 2 kg, kakao/çikolata içeren (doldurulmuş))

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)	
Poland	174268	3,84%	0	0,00%	Germany	346685	7,65%	338	0,10%

Italy	108043	2,38%	0	0,00%	Australia	72089	1,59%	85	0,12%
Ireland	53601	1,18%	0	0,00%	Hungary	55527	1,22%	70	0,13%
Finland	43822	0,97%	0	0,00%	Ukraine	33547	0,74%	44	0,13%
Mexico	38450	0,85%	0	0,00%	Czech	64511	1,42%	85	0,13%
Portugal	33374	0,74%	0	0,00%	United	341346	7,53%	457	0,13%
Brazil	32802	0,72%	0	0,00%	Taipei,	52069	1,15%	74	0,14%
New	25988	0,57%	0	0,00%	Switzerland	40543	0,89%	70	0,17%
Spain	56251	1,24%	1	0,00%	Netherlands	193372	4,26%	437	0,23%
Slovenia	18755	0,41%	2	0,01%	Slovakia	51052	1,13%	164	0,32%
Austria	87237	1,92%	21	0,02%	Kazakhstan	39723	0,88%	129	0,32%
Russian	50653	1,12%	16	0,03%	Thailand	35732	0,79%	122	0,34%
Denmark	88159	1,94%	34	0,04%	Belgium	87666	1,93%	318	0,36%
Croatia	31503	0,69%	15	0,05%	Japan	76954	1,70%	340	0,44%
France	289454	6,38%	150	0,05%	Malaysia	25834	0,57%	128	0,50%
Norway	40893	0,90%	30	0,07%	Korea,	59698	1,32%	378	0,63%
Sweden	95379	2,10%	71	0,07%	United	324426	7,16%	2653	0,82%
Belarus	25301	0,56%	23	0,09%	Bulgaria	31863	0,70%	266	0,83%

Kaynak:Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

Benzer şekilde dünya piyasasında pazarın %90'ını kapsayan toplam 53 ülke incelendiğinde; Türkiye o ülke ithalatının %1'inden fazlasını karşılar iken; yani Türkiye belli bir düzeyde ihracat gerçekleştirebiliyor iken; Karaman'ın nispeten daha düşük düzeyde ihracat yaptığı (% 30 ve daha az) aşağıda belirtilen ülkelerin ihracat potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Bu tablonun şu şekilde yorumlanması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'nin zaten hali hazırda bu ülkelere ihracat yaptığı dolayısı ile Karaman'ın ihracatının artırılmasının önünde yukarıdaki tabloda belirtilen ülkelere göre nispeten daha az engel olduğu düşünülmektedir.

Tablo 34.Karaman'ın Türkiye'nin Pazar Payında En Düşük Olduğu Ülkeler – Çikolata (GTİP:180631; Ağırlığı =< 2 kg, kakao/çikolata içeren (doldurulmuş)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		TÜRKİYE PAYININ KARAMAN DIŞINDAKİ ŞEHİRLERDEN KARŞILANMA ORANI %
Hong Kong,	87399	1,93%	3610	4,13%	100,00%
Canada	111973	2,47%	1963	1,75%	100,00%
Philippines	20349	0,45%	292	1,43%	100,00%
Singapore	96418	2,13%	1298	1,35%	100,00%
Kuwait	33657	0,74%	738	2,19%	99,97%
U.Arab	70039	1,54%	2206	3,15%	99,77%
South Africa	19567	0,43%	2818	14,40%	99,47%
Israel	26870	0,59%	2057	7,66%	99,47%
Lebanon	20800	0,46%	3020	14,52%	96,52%
China	71332	1,57%	1181	1,66%	95,77%
Saudi Arabia	120021	2,65%	2191	1,83%	94,98%
Iraq	29245	0,65%	22193	75,89%	92,37%

Bosnia	22531	0,50%	481	2,13%	91,48%
Jordan	25355	0,56%	537	2,12%	91,25%
Algeria	17822	0,39%	1742	9,77%	82,09%
Romania	73330	1,62%	1112	1,52%	35,25%

Kaynak:Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

5.3.2.Çikolata Sektörü (Gtip:180690)

Dünyada 180690 Gtip kodlu Çikolata (Diğer çikolata, kakao içeren gıda müstahzarları) ithalatı incelendiğinde; Dünya pazarının %90'nına 54 ülkenin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu 54 ülkeye yaptığı gofret ihracatı (180690) incelendiğinde özellikle aşağıda belirtilen potansiyeli bulunan ülkelere 180690 çikolata kodu ile ya hiç mal satamadığı ya da düşük oranda (**O Ülke ithalatının %1'inden düşük**) satış yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 35.Türkiye'nin Pazar Payının Düşük Olduğu Ülkeler – Çikolata (GTİP 180690: Diğer çikolata, kakao içeren gıda müstahzarları)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)	İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)
Ireland	204781	1,58%	0	Finland	67107	0,52%	140
Slovenia	45866	0,35%	0	Canada	542997	4,19%	1320
Denmark	145377	1,12%	14	Thailand	49172	0,38%	129
Portugal	111616	0,86%	23	Netherlands	832741	6,43%	2228
Switzerland	164825	1,27%	68	Belgium	366183	2,83%	996
Philippines	66724	0,52%	27	U.Kingdom	1026984	7,93%	2889
France	961839	7,43%	479	Korea S.	140674	1,09%	488
Austria	323073	2,49%	168	Slovakia	121876	0,94%	422
Australia	286228	2,21%	255	Mexico	107832	0,83%	376
Spain	357545	2,76%	357	Sweden	187538	1,45%	697
Poland	266098	2,05%	281	Brazil	80662	0,62%	301
Norway	104717	0,81%	110	Russia	267192	2,06%	1446
New	75233	0,58%	92	China	163258	1,26%	912
Croatia	52833	0,41%	85	Czech	191573	1,48%	1183
Germany	1167997	9,02%	1960	Hong Kong	270218	2,09%	1957
Belarus	48954	0,38%	89	USA	1068314	8,25%	8505
Greece	55886	0,43%	108	Hungary	93201	0,72%	772

Kaynak:Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

Benzer şekilde dünya piyasasında pazarın %90'ını kapsayan toplam 54 ülke incelendiğinde; Türkiye o ülke ithalatının %1'inden fazlasını karşılar iken; yani Türkiye belli bir düzeyde

ihracat gerçekleştiriliyor iken; Karaman'ın nispeten daha düşük düzeyde ihracat yaptığı (% 30 ve daha az) aşağıda belirtilen ülkelerin ihracat potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Bu tablonun şu şekilde yorumlanması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'nin zaten hali hazırda bu ülkelere ihracat yaptığı dolayısı ile Karaman'ın ihracatının artırılmasının önünde yukarıdaki tabloda belirtilen ülkelere göre nispeten daha az engel olduğu düşünülmektedir.

Tablo 36.Karaman'ın Türkiye'nin Pazar Payında En Düşük Olduğu Ülkeler – Çikolata (GTİP 180690: Diğer çikolata, kakao içeren gıda müstahzarları)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		TÜRKİYE PAYININ KARAMAN DIŞINDAKİ ŞEHİRLERDEN KARŞILANMA ORANI %
Japan	71280	0,55%	906	1,27%	100,00%
Lithuania	48266	0,37%	637	1,32%	100,00%
Indonesia	50966	0,39%	683	1,34%	100,00%
Italy	232492	1,80%	3684	1,58%	100,00%
Ukraine	47260	0,36%	1028	2,18%	100,00%
Singapore	60447	0,47%	1978	3,27%	100,00%
India	43528	0,34%	5490	12,61%	100,00%
Kazakhstan	100827	0,78%	1602	1,59%	99,94%
Israel	99297	0,77%	9397	9,46%	99,44%
Kuwait	63971	0,49%	5657	8,84%	98,96%
S.Arabia	118515	0,92%	37322	31,49%	98,84%
Oman	55730	0,43%	4278	7,68%	98,64%
South Africa	59437	0,46%	4285	7,21%	98,53%
UAE	219366	1,69%	26752	12,20%	98,39%
Bulgaria	63808	0,49%	3397	5,32%	98,17%
Qatar	46386	0,36%	6307	13,60%	98,11%
Romania	133231	1,03%	3483	2,61%	94,77%
Iraq	60448	0,47%	45504	75,28%	92,32%
Jordan	45343	0,35%	3769	8,31%	88,51%

Kaynak:Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

5.4.Şekerli Mamüller Sektörü (Gtip:170490)

Dünyada Şekerli Mamüller 170490 Gtip kodu ithalatı incelendiğinde; Dünya pazarının %90'nına 60 ülkenin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu 60 ülkeye yaptığı şekerli mamüller ihracatı (170490) incelendiğinde özellikle aşağıda belirtilen potansiyeli bulunan ülkelere 170490 şekerli mamüller kodu ile ya hiç mal satmadığı ya da düşük oranda (O Ülke ithalatının %1'inden düşük) satış yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 37. Türkiye'nin Pazar Payının Düşük Olduğu Ülkeler – Şekerli Mamuller (GTİP 170490)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)	
Brazil	28300	0,28%	131	0,50%	Slovakia	49912	0,50%	858	1,70%
Ecuador	28545	0,28%	83	0,30%	Belarus	50555	0,50%	856	1,70%
Greece	28639	0,28%	377	1,30%	Iraq	51123	0,51%	30316	59,30%
Honduras	28697	0,28%	60	0,20%	Viet Nam	51202	0,51%	1786	3,50%
Venezuela	31127	0,31%	4	0,00%	Indonesia	52722	0,52%	450	0,90%
Kuwait	32993	0,33%	3618	11,00%	Hungary	55195	0,55%	1260	2,30%
Costa Rica	33043	0,33%	96	0,30%	Israel	58040	0,58%	13903	24,00%
Ukraine	34025	0,34%	4141	12,20%	Malaysia	59960	0,59%	577	1,00%
Jordan	34322	0,34%	5340	15,60%	N.Zealand	63862	0,63%	394	0,60%
Guatemala	34770	0,34%	460	1,30%	Singapore	64771	0,64%	551	0,90%
Peru	34988	0,35%	97	0,30%	Kazakhstan	64840	0,64%	3663	5,60%
Yemen	35708	0,35%	1475	4,10%	Romania	71390	0,71%	7515	10,50%
South	36652	0,36%	12689	34,60%	Finland	80599	0,80%	11	0,00%
Dominic	37175	0,37%	1646	4,40%	Philippines	81193	0,81%	84	0,10%
Lithuania	42210	0,42%	1357	3,20%	Thailand	82441	0,82%	2015	2,40%
T. Chinese	43041	0,43%	1238	2,90%	Mexico	96071	0,95%	54	0,10%
Chile	45563	0,45%	0	0,00%	Norway	98835	0,98%	173	0,20%
Afghanistan	47113	0,47%	1027	2,20%	UAE	100038	0,99%	8923	8,90%
Portugal	48338	0,48%	11	0,00%					

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

Benzer şekilde dünya piyasasında pazarın %90'ını kapsayan toplam 60 ülke incelendiğinde; Türkiye o ülke ithalatının **%1'inden fazlasını karşılar iken; yani Türkiye belli bir düzeyde ihracat gerçekleştirebiliyor iken;** Karaman'ın nispeten daha düşük düzeyde ihracat yaptığı (**% 30 ve daha az**) aşağıda belirtilen ülkelerin ihracat potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Bu tablonun şu şekilde yorumlanması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'nin zaten hali hazırda bu ülkelere ihracat yaptığı dolayısı ile Karaman'ın ihracatının artırılmasının önünde yukarıdaki tabloda belirtilen ülkelere göre nispeten daha az engel olduğu düşünülmektedir.

Tablo 38. Karaman'ın Türkiye'nin Pazar Payında En Düşük Olduğu Ülkeler – Şekerli Mamuller (GTİP 170490)

İTHALATÇI ÜLKELER	2017 Yılı İthalat Değeri (USD Bin)	DÜNYA İTHALAT ORANI	Türkiye Payı (USD Bin-%)		TÜRKİYE PAYININ KARAMAN DIŞINDAKİ ŞEHİRLERDEN KARŞILANMA ORANI %
Japan	100609	1,00%	578	0,60%	100,00%
Switzerland	101024	1,00%	566	0,60%	100,00%
Ireland	109467	1,09%	37	0,00%	100,00%
Czech	109682	1,09%	2597	2,40%	100,00%

Denmark	116783	1,16%	132	0,10%	100,00%
Austria	135680	1,35%	1102	0,80%	100,00%
Spain	142587	1,41%	1209	0,80%	100,00%
Italy	166187	1,65%	706	0,40%	100,00%
Russia	177822	1,76%	7279	4,10%	100,00%
Australia	184197	1,83%	1599	0,90%	100,00%
China	187244	1,86%	1176	0,60%	100,00%
Poland	192430	1,91%	2879	1,50%	100,00%
Korea S.	216583	2,15%	2047	0,90%	100,00%
Sweden	218037	2,16%	1956	0,90%	100,00%
Netherlands	399665	3,97%	4369	1,10%	100,00%
Canada	424382	4,21%	1192	0,30%	100,00%
U.Kingdom	582287	5,78%	26136	4,50%	100,00%
France	444436	4,41%	2317	0,50%	99,90%
Germany	715907	7,10%	21189	3,00%	99,90%
USA	1729417	17,16%	74888	4,30%	99,90%
Belgium	269818	2,68%	2724	1,00%	99,80%
Saudi Arabia	155485	1,54%	15948	10,30%	99,70%
Hong Kong	185028	1,84%	295	0,20%	86,80%

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (Itc Trademap- <http://www.trademap.org>) ve TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Verileri

5.5. Bulgur Sektörü (Gtip:190430)

Karaman'ın ihraç etmiş olduğu önemli gıda ürünlerinde bir diğeri ise bulgurdur. Yörede yetiştirilen kaliteli durum buğdayından üretilen bulgur başta Avrupa ülkeleri ve ABD olmak üzere 30'dan fazla ülkeye ihraç edilmektedir. Karaman Türkiye'nin bulgur ihracatının yaklaşık % 10'nunu karşılamaktadır. Aşağıdaki tabloda GTİP 190430 kodu ile Türkiye'nin bulgur ihracatı ve Karaman'ın ihracattaki oranları verilmiştir.

Tablo 39 GTİP 190430: Bulgur İhracatında Karaman'ın Türkiye İhracatındaki Payı

Ülke	Türkiye'nin İhracatı USD	Karaman'ın İhracatı USD	Karaman'ın TR İhracatını Karşılama Oranı	Ülke	Türkiye'nin İhracatı USD	Karaman'ın İhracatı USD	Karaman'ın TR İhracatını Karşılama Oranı
İspanya	8.742	8.742	100%	Tacikistan	4.938	0	0%
Nijerya	12.472	12.472	100%	Kırgızistan	29.682	0	0%
Togo	11.012	11.012	100%	Slovenya	359.346	0	0%
Arjantin	13.200	13.200	100%	Makedonya	23.978	0	0%
Belçika	10.171.369	9.008.844	89%	Fas	3.277	0	0%
İsviçre	335.125	221.051	66%	Cezayir	240.760	0	0%
Japonya	23.956	15.228	64%	Tunus	222.393	0	0%
Norveç	205.046	124.837	61%	Libya	146.785	0	0%
Arnavutluk	27.884	16.093	58%	Mısır	329.753	0	0%
Tayland	3.181	1.728	54%	Sudan	54.570	0	0%
İtalya	394.302	169.000	43%	Moritanya	3.000	0	0%

Kosova	23.631	9.977	42%	Mali	2.533	0	0%
Avustralya	778.499	275.412	35%	Burkina Faso	513	0	0%
Surinam	90.719	31.681	35%	Senegal	4.298	0	0%
B.Hersek	9.089	2.665	29%	Gine	816	0	0%
Katar	204.017	38.892	19%	Liberya	138	0	0%
ABD	1.475.856	214.279	15%	Gana	10.301	0	0%
İsveç	1.508.347	160.066	11%	Kamerun	361	0	0%
Ukrayna	980.424	100.525	10%	E. Ginesi	883	0	0%
Bahreyn	60.130	4.753	8%	Kongo	838	0	0%
Bulgaristan	31.167	2.221	7%	Etiyopya	18.760	0	0%
Kuveyt	333.494	23.040	7%	Cibuti	290	0	0%
Danimarka	259.943	16.346	6%	Somali	5.791	0	0%
Fransa	2.413.172	101.711	4%	Uganda	1.744	0	0%
Yunanistan	360.447	13.427	4%	Tanzanya	1.322	0	0%
Ürdün	3.245.168	80.400	2%	Mozambik	319	0	0%
S.Arabistan	3.716.319	73.730	2%	Zambia	1.226	0	0%
Kanada	595.925	7.578	1%	G.Afrika	49.363	0	0%
Polonya	1.103.943	13.512	1%	Panama	340	0	0%
Lübnan	7.732.542	13.234	0%	Dominik C.	55.124	0	0%
Irak	29.060.612	29.211	0%	Kolombiya	5.290	0	0%
Hollanda	1.690.874	0	0%	Venezuela	44.019	0	0%
Almanya	7.901.179	0	0%	Şili	33.120	0	0%
Birleşik Krallık	1.807.011	0	0%	Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	311.260	0	0%
İrlanda	10.762	0	0%	Suriye	17.088.973	0	0%
Finlandiya	454	0	0%	İran	14.841	0	0%
Avusturya	189.370	0	0%	İsrail	2.870.932	0	0%
Malta	61.087	0	0%	Filistin	204.537	0	0%
Letonya	8.473	0	0%	BAE	1.181.085	0	0%
Litvanya	3.559	0	0%	Umman	463	0	0%
Çekya	405.895	0	0%	Afganistan	9.843	0	0%
Slovakya	18.674	0	0%	Maldivler	1.381	0	0%
Macaristan	365.134	0	0%	Sri Lanka	171	0	0%
Romanya	8.057	0	0%	Nepal	393	0	0%
Moldova	27.396	0	0%	Vietnam	260	0	0%
Rusya	1.270.435	0	0%	Malezya	11.673	0	0%
Gürcistan	157.085	0	0%	Singapur	18.493	0	0%
Azerbaycan	696.143	0	0%	Moğolistan	36.108	0	0%
Kazakistan	30.751	0	0%	Çin	11.424	0	0%
Türkmenistan	93.287	0	0%	Güney Kore	28.611	0	0%
Özbekistan	10.532	0	0%	Hong Kong	3.146	0	0%
Yeni Zelanda	135.269	0	0%	Toplam	103.530.625	10.814.867	10%

Kaynak: TÜİK ve TİM Veri Tabanı Verileri,2018

6.Potansiyel Ülke Analizleri

6.1. Rusya

Nüfus	: 146,3 Milyon (2017)
GSYİH	: 1.576,49 Milyar Dolar (2018)
Kişi Başına Gelir	: 10.950 Dolar (2018)
İhracat	: 353,7 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 15.)
İthalat	: 237,9 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 21.)
İşsizlik Oranı	: % 5,5 (2018)
Dış Borç (Kamu)	: 453,7 Milyar Dolar (2019 Ocak)
Dış borç/GSYH (%)	: % 15,4
Kurumlar Vergisi	: % 20
Gelir Vergisi	: % 13
Enflasyon	: %2,8 (2018)

Karaman Bisküvi Sektörünün 90'lı yıllarda en önemli pazarlarından olan Rusya, araştırmada detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ülkenin 1998 ekonomik krizinden sonra yapısal değişiklikler yaşaması, kendi üreticisini korumak adına gümrük vergisi uygulaması bisküvi ihracatı için önemli değişiklikler ve engeller olmuştur. Karaman'ın 350 Milyon dolar bandını aşması için Rusya'ya olan ihracatın artırılması oldukça önemlidir.

Rublenin çöküşü, petrol fiyatlarındaki düşüş ve Ukrayna krizi nedeniyle Batı tarafından uygulanan ticari yaptırımlardan dolayı, Rusya'da birkaç yıldır süren olumsuz büyüme oranları, şaşırtıcı sermaye birikimi ve mineral kaynaklarının etkin kullanılmasıyla, Rusya ekonomisi, 2017'den bu yana ılımlı bir büyümeye dönmüştür. Büyüme, IMF tarafından 2018 için % 1,7 olarak tahmin edilmiş olup bu oran gerçekleşmiştir. Artan kredi ve harcanabilir gelirler göz önüne alındığında 2019 ve 2020 yıllarında GSYİH'nın % 1,8 düzeyinde durması bekleniyor. Yapısal zayıflıklar, düşük yatırım seviyeleri ve zayıf demografik görünüm nedenleri ile GSYİH büyümesi orta vadede yılda % 2' nin oldukça altında kalacaktır.

Rusya ekonomisi, yetkililer tarafından uygulanan etkili politika ve petrol fiyatlarındaki artış sayesinde 2015-16 yıllarındaki resesyondan toparlanmaktadır. Yaptırımlarla ilgili belirsizliğin devam etmesi ruble ve petrol üretimi üzerinde baskı oluşturmasına rağmen, ülkenin dış pozisyonu 2018'de katılmıştır. Cari hesap fazlası (IMF tahminlerine göre 100 milyar dolara yakın) rekor seviyeye ulaşmıştır. Ülkenin dış borcu % 10'un üzerinde azalmıştır. Enflasyonun 2016 yılında % 7,1'den 2018'de % 2,8'e düşmesine karşın, son zamanlardaki rublenin değer kaybından ve geçici faktörlerin azalmasına bağlı olarak 2019'da % 5,1'e yükselmesi beklenmektedir.

Rusya Federasyonu'nda faaliyet gösteren yaklaşık 1.500 Türk firmasının bu ülkedeki toplam yatırım tutarı 10 milyar Dolar'dan fazladır. Türk müteahhitlik firmaları ise Rusya Federasyonu'nda bugüne kadar 65 milyar Dolar değerinde 1.910 adet proje tamamlamıştır. Ülkemizdeki Rus yatırımlarının toplam değeri yaklaşık 10 milyar Dolar'dır.

Başlıca ticaret ortakları: Çin, Almanya, Hollanda, ABD, Belarus, İtalya

Başlıca ihracat kalemleri: Petrol, doğalgaz, yakıt; metaller; kimyasal ürünler

Başlıca ithalat kalemleri: İlaç, elektrikli cihazlar, makine ve ekipman, kimyasal ürünler otomobil, gıda ve tarım ürünleri

Tablo 40 Rusya Federasyonu Ticari Göstergeler

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (Tahmini)	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
GSYİH (Milyar \$)	1,284.73	1,577.53e	1,576.49	1,649.21	1,683.82
GSYİH (Sabit Fiyatlarla, Yıllık Değişim %)	-0.2	1.5e	1.7	1.8	1.8
Kişi Başına Gelir (\$)	8,924	10,956e	10,95	11,461	11,711
Genel Devlet Brüt Borç Stoku (GSYİH' Oranı %)	16.1	15.5	15.3	15.4	15.9
Enflasyon Oranı (%)	7.1	3.7	2.8	5.1	4.8
İşsizlik Oranı (% İş gücüne Oranı)	5.5	5.2	5.5	5.3	5.1

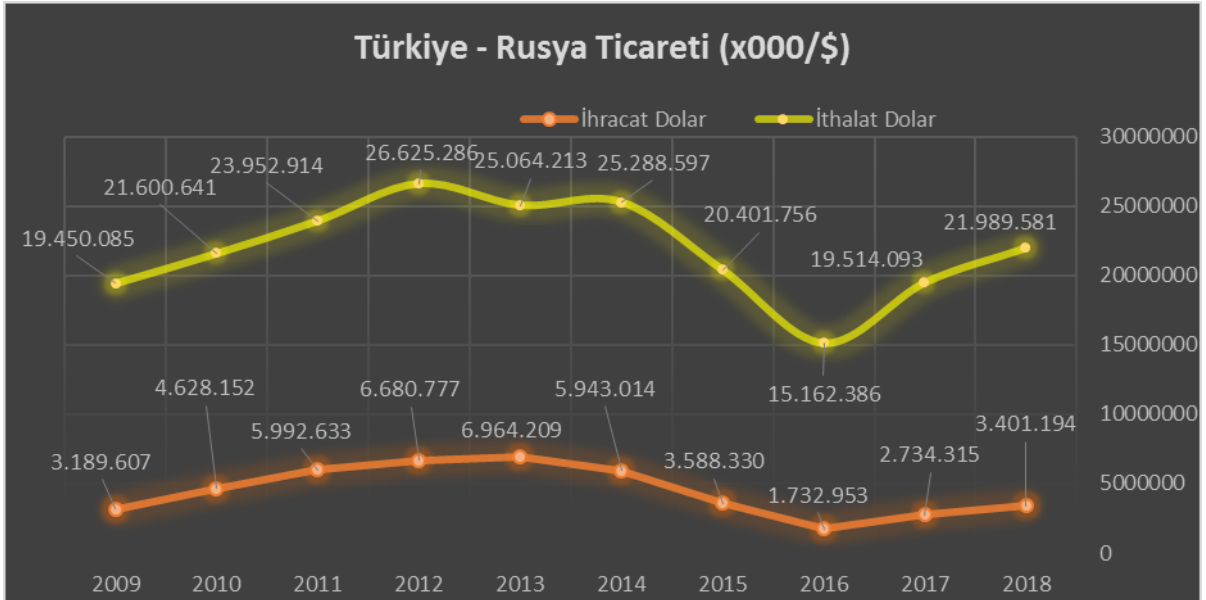
Kaynak: IMF – World Economic Outlook Database, October 2018

Tablo 41 Rusya Federasyonu Dış Ticaret Göstergeleri

Dış Ticaret Göstergeleri	2013	2014	2015	2016	2017
Mal İthalatı (milyar \$)	341,335	308,027	194,087	191,406	237,788
Mal İhracatı (milyar \$)	523,276	497,764	340,349	281,825	353,116
Hizmet İthalatı (milyar \$)	125,742	118,909	86,868	74,379	87,222
Hizmet İhracatı (milyar \$)	69,111	64,818	50,984	50,504	56,946
Mal ve Hizmetler İthalatı (Yıllık Değişim Oranı %)	3.5	-7.3	-25.8	-3.8	17.4
Mal ve Hizmetler İhracatı (Yıllık Değişim Oranı %)	4.6	0.5	3.7	3.1	5.1
Mal ve Hizmetlerin İthalatının GSYH'de Oranı (%)	20.4	20.6	20.6	20.5	20.7
Mal ve Hizmetlerin İhracatının GSYH'de Oranı (%)	25.8	27.1	28.6	25.7	26.0
Ticaret Dengesi (milyar \$)	180,566	188,931	148,398	90,262	114,982
Ticaret Dengesi (Hizmetler Dahil-milyar \$)	122,307	133,653	111,13	66,209	83,886
Dış Ticaretin GSYH'ye Oranı (%)	46.2	47.7	49.2	46.2	46.7

Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank, 2016

Tablo 42 Türkiye - Rusya Ticaret Grafiği

Kaynak : TÜİK Veri Tabanı, 2019

Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkiler köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Soğuk Savaş döneminin sona ermesi sonrasında yeni işbirliği imkân ve perspektifleri ortaya çıkmıştır. Ekonomik işbirliğinin 1990'lardaki hızlı gelişiminin ardından, ikili ilişkiler 2000'li yılların

başında iki ülke siyasi liderlikleri arasında tesis edilen yakın diyalogla yeni bir döneme girmiş ve 2010 yılında kurulan Üst Düzey İşbirliği Konseyi'yle (ÜDİK) kurumsal bir zemine oturmuştur.

Karaman bisküvi sektörü için 90'lı yıllarda önemli bir pazar olan Rusya 1998 ekonomik krizden sonra önemini yitirmeye başlamıştır. Kriz nedeniyle alacaklarını tahsil etmekte zorlanan işletmeler ayrıca Rusya tarafından uygulanan gümrük vergileri nedeniyle bu ülkeye mal satmakta isteksiz davranmaya başlamışlardır.

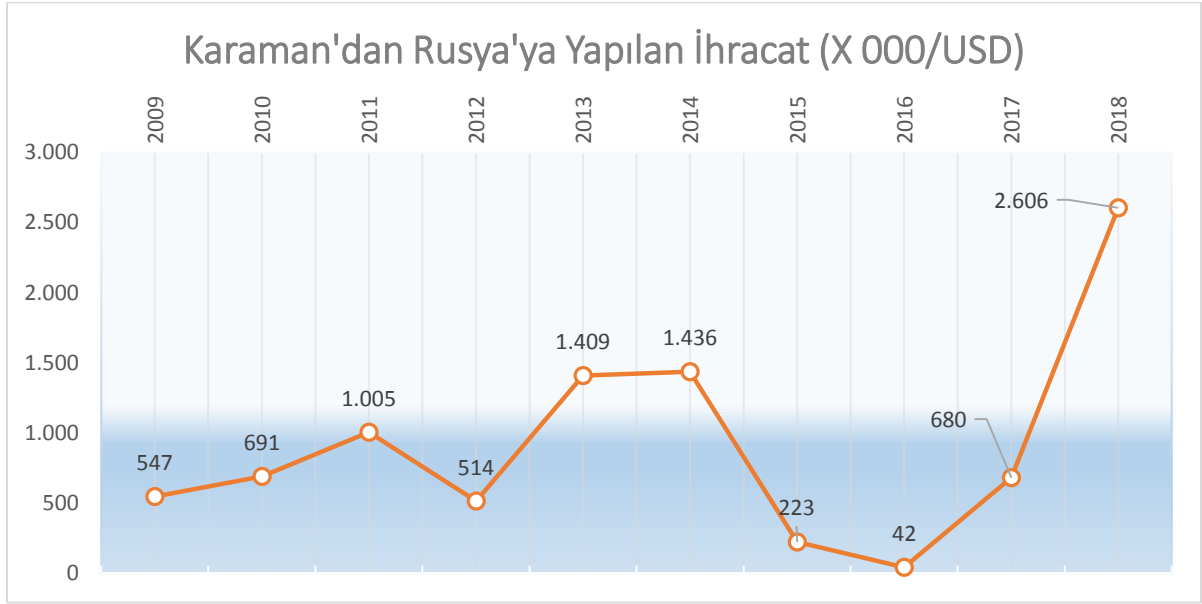
2018 verilerine göre Türkiye Rusya'dan yaklaşık 21 Milyar dolar tutarında ithalat gerçekleştirmiştir. Buna karşılık 3,4 Milyar dolar tutarında mal ihracatı yapmıştır. Yaklaşık 18 Milyar dolar dış ticaret açığı vermiştir.

2017 ve 2018 yıllarında Rusya GTİP 1905 Bisküvi, kek vb. kategorisinde sırasıyla, 379 Milyon 321 Milyon dolar tutarlarında ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye'den ise aynı yıllarda Rusya'ya bisküvi ihracatı sırasıyla 1.819.000 \$ ve 3.206.000 \$ şeklinde olmuştur. Türkiye Rusya'nın ithal ettiği bisküvi tutarının ancak % 1'i kadar bir miktarı karşılamıştır.

Karaman ise 2017 yılında sadece 680 Bin \$ 2018 yılında ise 2,6 milyon \$ tutarında ihracat gerçekleştirmiştir. Karaman 2018 yılında Türkiye'den gerçekleştirilen ihracatın yaklaşık % 81'ni gerçekleştirmiştir.

Bisküvi ürünlerinden yaklaşık % 30 civarında gümrük vergisi alınması bisküvi işletmelerimizin önündeki en büyük engel olarak durmaktadır. Ülkemizin Rusya ile olan ticaret açığı göz önüne alındığında, tercihli ticaret anlaşması ile belirli bir miktara kadar ülkemizden alınacak bisküvi ve çikolata ürünlerine gümrük vergisi uygulanmayabilir. Böylece Rusya'ya bisküvi ihracatımız 90'lı yıllara seviyesine ve daha da ötesine geçebilecektir.

Tablo 43 Karaman'dan Rusya'ya Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

6.2. Japonya

Nüfus	: 126.590.000 (2017)
GSYİH	: 5,22 Trilyon Dolar
Kişi Başına Gelir	: 48.556 Dolar
İhracat	: 694 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 4.)
İthalat	: 632 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 4.)
İşsizlik Oranı	: % 2,8
Dış Borç (Kamu)	: 12,2 Trilyon Dolar (2018 Tahmini)
Enflasyon	: % 0,4 (2018)

Japonya, ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden sonra dünyanın üçüncü büyük ekonomisidir. Japonya, otomotiv ve yan sanayi, imalat sanayi, gıda ve altyapı sektörlerine özel ilgi göstermektedir. Japonya, ihracata olan güçlü bağımlılığı nedeniyle dış etkilere büyük ölçüde maruz kalmaktadır. Bu ticari güvenlik açığı son yıllarda ortaya çıkmıştır, çünkü ekonomisi küresel ekonomideki yavaşlamanın yanı sıra durgunluk dönemleri yaşamıştır. Doğal afetler bu

durgunluk eğilimini daha da artırmıştır. Japonya ekonomisi 2018'de % 1,1 büyürken, bir önceki yıl % 1,7 gibi hafif bir düşüş yaşamıştır. Büyüme temel olarak dış ticaret ve iç tüketimden kaynaklanmıştır. 2019'da (% 0,9) aynı eğilimin, güçlü ihracat ve hane halkı tüketiminin de etkisiyle, devam etmesi beklenmektedir.

Başlıca Ticaret Ortakları: Çin, ABD, Güney Kore, Avustralya, Tayland

Başlıca İhracat Kalemleri: Motorlu araçlar, demir çelik, yarı iletkenler, oto parçaları, enerji üreten mallar, plastik mallar.

Başlıca İthalat Kalemleri: Petrol, LNG, tekstil, yarı iletkenler, kömür

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Tekstil, konfeksiyon, makarna, balıkçılık ürünleri, otomotiv parçaları.

Başlıca İthal Ürünlerimiz: Makine ve cihazlar, otomotiv ürünleri, demir-çelik.

Tablo 44 Japonya Ekonomik Göstergeler

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (Tahmini)	2019 (Tahmini)	2020 (Tahmini)
GSYH (milyar USD)	4,950.07	4,873.20	5,070.63	5,220.57	5,371.69
GSYH (Sabit Fiyatlarla, Yıllık Değişim %)	1.0	1.7t	1.1	0.9	0.3
Kişi Başına GSYİH (USD)	38,989	38,449	40,106	41,418	42,764
Genel Devlet Brüt Borcu (GSYH'ya Oranı)	235.6	237.6t	238.2	236.6	235.8
Enflasyon Oranı (%)	-0.1	0.5	1.2	1.3	1.7
İşsizlik Oranı (% iş gücüne göre)	3.1	2.9	2.9	2.9	2.9

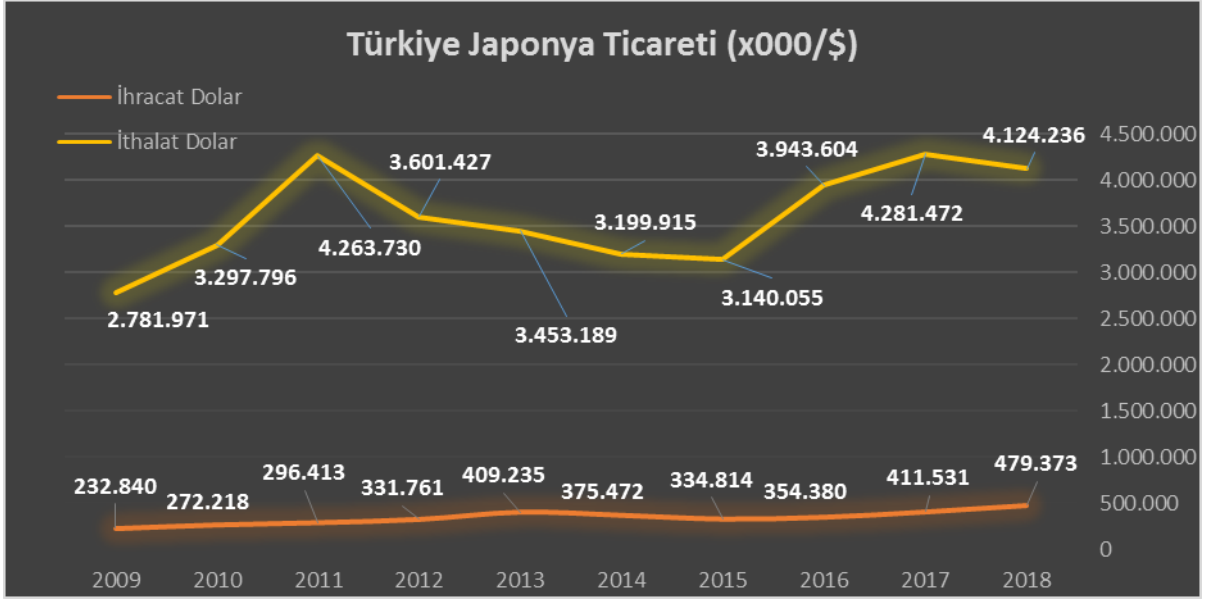
Kaynak: IMF – World Economic Outlook Database, October 2018

Tablo 45 Japonya Dış Ticaret Verileri

Dış Ticaret Göstergeleri	2013	2014	2015	2016	2017
Mal İthalatı (milyon \$)	833,166	812,185	648,494	606,927	671,921
Mal İhracatı (milyon \$)	715,097	690,217	624,939	644,933	698,131
Hizmetler İthalatı (milyon \$)	169,04	190,185	173,689	184,71	188,86
Hizmetler İhracatı (milyon \$)	132,65	158,626	157,863	173,821	180,006
Mal ve Hizmetlerin İthalatı (GSYH'ya Oranı)	18.2	20.0	18.0	15.1	n/a
Mal ve Hizmetlerin İhracatı (GSYH'ya Oranı)	15.9	17.5	17.6	16.1	n/a
Ticari Denge (milyon USD)	-89,648	-99,825	-7,335	51,163	44,23
Ticari Denge (Hizmetler Dahil) (milyon USD)	-125,13	-128,61	-23,276	40,444	37,72
Dış Ticaretin GSYH'ye Oranı (%)	34.1	37.5	35.6	31.3	n/a

Kaynak: IMF – World Economic Outlook Database, October 2018

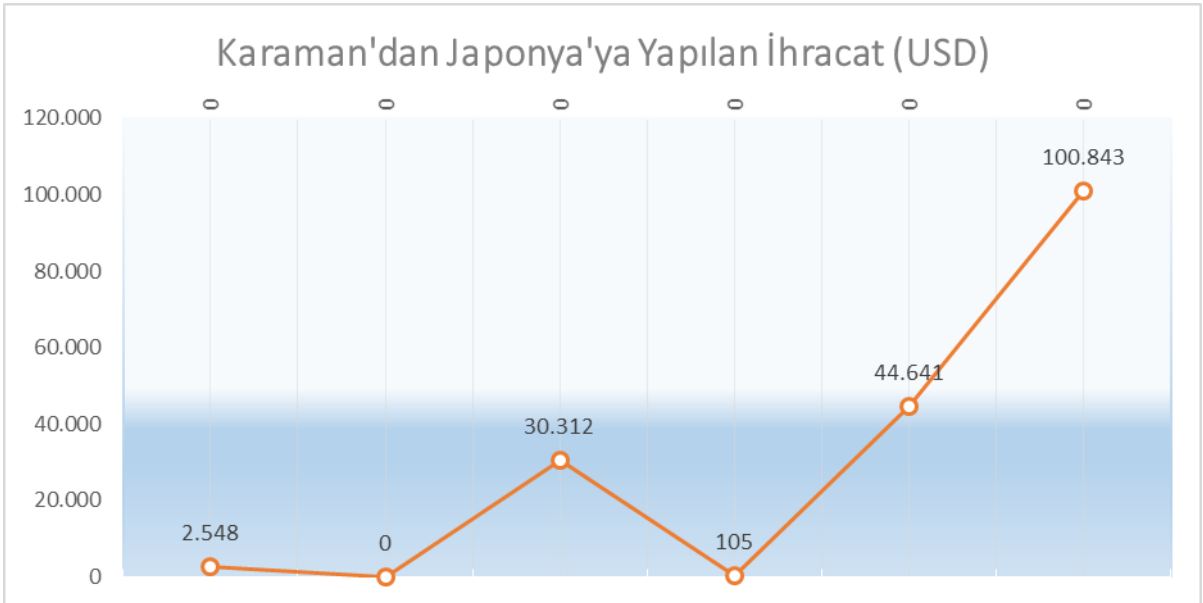
Tablo 46 Türkiye Japonya Ticareti

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Karaman'dan Japonya'ya çok düşük miktarlarda ihracat gerçekleştirilmektedir. Bisküvi ihracatının gerçekleştirilmediği ülkeye bulgur, nohut, mercimek, fasulye, ve işlenmiş mermer gibi ürünler gönderilmektedir. İhracatın önündeki en büyük engel ülkede gıda ürünlerinde çok sıkı mevzuatların olması gösterilmektedir.

Tablo 47 Karaman'dan Japonya'ya Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

Karaman'dan ihracat potansiyeli olan işlenmiş mermer ürünü ile alakalı Japonya'nın ithalat yapmış olduğu ülkeler ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 48 GTİP:680221 Kodlu Ürün İçin Japonya'nın İthalat Tablosu

GTİP: 680221 Kodlu Ürün İçin Japonya'nın İthalatı					
İhracatçılar	2014 yılında ithal edilen değer	2015 yılında ithal edilen değer	2016 yılında ithal edilen değer	2017 yılında ithal edilen değer	2018 yılında ithal edilen değer
World	2081	2061	2245	921	837
China	928	1194	226	531	366
Italy	229	349	1307	167	285
United States of America	0	17	0	2	73
Oman	0	0	0	0	27
Spain	238	36	47	21	26
Turkey	193	140	40	23	12
Netherlands	0	0	0	0	11
Egypt	0	0	24	7	10
Viet Nam	12	0	0	4	9
Portugal	162	189	0	0	6
India	4	2	7	0	6
Indonesia	11	34	123	68	2
Taipei, Chinese	3	2	13	5	2
Korea, Republic of	0	0	2	0	0
Myanmar	92	7	0	0	0
France	58	82	48	8	0
Greece	39	8	356	44	0
Iran, Islamic Republic of	26	0	0	12	0
Pakistan	72	0	0	0	0
Philippines	0	0	0	29	0
Romania	9	0	0	0	0
Tunisia	0	0	53	0	0
United Kingdom	4	0	0	0	0

Kaynak: www.trademap.org

Aşağıdaki tablodan görülebileceği üzere Japonya 2017 yılı içerisinde GTİP 1905 kodlu ürünlerden 94440 ton miktarında ürünü ton başına 3958 \$'dan ithal etmiştir. Japonya pazarı girilmesi ilk etapta zor olan bir Pazar olmasına rağmen karlılık ve işletmelerin kendi ürünlerini kalite bakımından geliştirmesi için oldukça verimli bir pazardır.

1905 GTİP Kodlu Ürünün Japonya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler

İthalatçı Ülkeler	2017 yılında ithal edilen değer (bin ABD doları)	Ticaret dengesi 2017 (bin ABD doları)	Japonya'nın ithalatındaki payı (%)	2017 yılında ithal edilen miktar (TON)	Birim değer (ABD Doları / birim)	2013-2017 döneminde ithal değerinde büyüme (%)	2013-2017 döneminde ithal miktardaki artış (%)	2016-2017 arasında ithal değerinde büyüme (%)	Ortak ülkelerin dünya ihracatındaki sıralaması	Ortak ülkelerin dünya ihracatındaki payı (%)	Ortak ülkeler ile tüm ithalatçı pazarları arasındaki ortalama mesafe (km)	Japonya tarafından uygulanan ortalama tarife (tahmini) (%)
World	373800	-60845	100	94440	3958	-3	-2	12		100		
China	102465	-69109	27.4	32849	3119	-7	-5	3	20	1.1	4193	14.9
Malaysia	49684	-47325	13.3	10538	4715	45	35	5	13	2	3719	14.7
United States of America	41447	-1165	11.1	11762	3524	-22	-17	5	6	5.8	3475	18
Thailand	27014	-18368	7.2	6877	3928	-4	-6	3	18	1.2	5303	14.7
France	20325	-19845	5.4	2986	6807	-2	5	48	5	6.4	2171	18
Italy	18504	-18432	5	3583	5164	1	8	33	3	6.6	2810	18
Viet Nam	18079	-12126	4.8	5330	3392	1	2	11	31	0.7	5034	14.7
Indonesia	13178	-9533	3.5	5144	2562	110	151	102	14	1.9	4256	14.7
Netherlands	10837	-9358	2.9	1359	7974	19	14	96	7	5.5	1401	18
Korea, Republic of	10547	11292	2.8	2026	5206	-6	-4	4	28	0.7	5470	18
Belgium	9282	-9189	2.5	1893	4903	1	4	19	4	6.5	1319	18
Canada	7209	-959	1.9	1489	4842	-6	-4	10	2	7.3	1413	18
United Kingdom	5687	-5060	1.5	642	8858	-11	-11	9	10	3.5	3166	18
Germany	5624	-5288	1.5	1270	4428	-2	2	10	1	11.3	1330	18
Taipei, Chinese	5078	49436	1.4	1190	4267	3	-1	2	32	0.6	3959	18
Singapore	4301	17337	1.2	650	6617	-7	-7	2	56	0.2	4453	15.2
Australia	3138	2014	0.8	462	6792	-2	6	7	33	0.4	5465	16.2
Spain	3017	-2962	0.8	988	3054	9	14	49	11	3.1	2066	18
Switzerland	2886	-2665	0.8	163	17706	-4	-5	-4	34	0.4	2201	16.4
Denmark	2557	-2531	0.7	427	5988	-23	-30	-5	21	1.1	3755	18
Philippines	2367	-425	0.6	268	8832	-4	-26	48	39	0.4	7061	14.7
Austria	1681	-1681	0.4	254	6618	-5	-2	-37	15	1.9	755	18

Portugal	1607	-1457	0.4	433	3711	6	8	17	27	0.7	2608	18
Brazil	1571	-719	0.4	332	4732	1	-3	28	40	0.4	4958	14.9
Turkey	1063	-1063	0.3	376	2827	134	220	60	12	2.8	2109	14.9
Sweden	1036	-955	0.3	210	4933	-14	-11	17	16	1.4	1120	18
Poland	881	-871	0.2	260	3388	-19	-15	19	8	4.9	1305	18
Lithuania	669	-669	0.2	203	3296	16	30	164	47	0.3	1118	18
Greece	411	-411	0.1	117	3513	-2	7	6	48	0.3	2628	18
India	252	16	0.1	94	2681	-23	-18	-31	22	1	7851	14.9
Israel	234	-225	0.1	29	8069	23	33	-10	51	0.3	8307	18
Norway	150	-141	0	24	6250	-18	-16	53	64	0.1	2412	18
Peru	149	-147	0	43	3465	-9	-2	7	50	0.3	2337	14.9
Croatia	138	-138	0	11	12545				55	0.2	1301	18
New Zealand	135	463	0	21	6429	-26	-20	-25	41	0.3	3264	18
United Arab Emirates	90	1302	0	17	5294	122	21	-63	37	0.4	2832	18
Bulgaria	88	151	0	37	2378	32	37	-77	29	0.7	1508	18
Luxembourg	82	-82	0	19	4316	-6	-5	-20	61	0.2	450	18
Hong Kong, China	56	90516	0	5	11200	-26	-41	27	26	0.7	2070	18
Sri Lanka	50	-50	0	6	8333	0	11	-21	79	0.05	7382	14.9
Mexico	45	313	0	18	2500	25	46	-32	9	3.8	1758	14.9
Pakistan	42	-42	0	10	4200	8	6	68	67	0.09	4839	14.9
Cambodia	30	200	0	1	30000	-24	-29	-19	121	0	6937	0
United States Minor Outlying Islands	25	1003	0	1	25000	-14	-20	-32	153	0		18
Finland	21	-5	0	4	5250	-41	-37	425	57	0.2	1172	18
Hungary	20	-20	0	3	6667	-33	-26	0	43	0.3	776	18
Bangladesh	14	-14	0	7	2000		56	250	72	0.08	5851	0
Palau	12	247	0	0		-22		-40	147	0	1889	14.9
Romania	11	-11	0	2	5500				35	0.4	1189	18
Ukraine	10	-3	0	6	1667			100	36	0.4	1822	14.9

Kaynak: www.trademap.org

6.3. Kazakistan

Nüfus	: 17,9 Milyon
GSYİH	: 183.6 Milyar Dolar
Kişi Başına Gelir	: 26.400 Dolar
İhracat	: 44.1 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 53.)
İthalat	: 30.5 Milyar Dolar (221 ülke içerisinde 63.)
İşsizlik Oranı	: % 5
Dış Borç (Kamu)	: 152.8 Milyar Dolar
Enflasyon	: % 6,6

Kazakistan'ın ekonomik büyümesi büyük ölçüde gaz ve petrol gelirlerine dayanmaktadır (GSYİH'nın% 35'i ve ihracatın% 75'i). Bugün Kazakistan, ekonomik tabanını ve teknoloji sektörünü yabancı şirketlerle ortaklıklar yoluyla çeşitlendirmeyi hedeflemektedir. 2018 yılında Kazakistan'ın ekonomik büyümesi, petrol gelirlerinin artmasıyla % 3,7'ye ulaştı. Ülke, Hazar Denizi petrol rezervlerinin% 75'ini (dünya petrol rezervlerinin % 3'ü, doğal gaz rezervlerinin% 1.7'si) elinde tutmaktadır. Ülkenin 2020'de dünyanın beşinci en büyük petrol üreticisi olması bekleniyor. Kazakistan ayrıca dünyanın en büyük ikinci uranyum rezervine sahiptir. Ekilebilir geniş arazilerinde üretilen buğday ise üst kalite buğday olarak bilinmektedir. 2019 ve 2020 yılları için yıllık sırasıyla % 3.1 ve % 3.2 büyüme tahmin ediliyor.

Başlıca ticaret ortakları : Çin, Rusya, İtalya, Hollanda, Almanya, Türkiye

Başlıca ihracat kalemleri : Ham petrol ve türev ürünleri, radyoaktif elementler, maden, gıda, demir-çelik ürünleri

Başlıca ithalat kalemleri : Otomotiv, petrol yağları, ilaç, iletişim cihazları, hava taşıtları, makine

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Mücevherci eşyası ve aksamı, plastik ürünleri, inşaat, malzemeleri, halı ve yer kaplamaları,

Başlıca İthal Ürünlerimiz: Ham petrol, doğalgaz, rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham), işlenmemiş çinko ve alüminyum, buğday ve mahlut, işlenmemiş kurşun.

Tablo 49 Kazakistan Ekonomik Göstergeleri

Ekonomik Göstergeler	2016	2017	2018 (t)	2019 (t)	2020 (t)
GSYİH (Milyar \$)	137.29	159.41e	184.21	195.74	209.13
GSYİH (Sabit Fiyatlarla, Yıllık Değişim %)	1.1	4.0(t)	3.7	3.1	3.2
Kişi Başına Gelir (\$)	7,658	8,762	9,977	10,447	10,998
Genel Devlet Brüt Borç Stoku (GSYH' Oranı)	-5.0	-6.2	1.6	1.5	1.5
Enflasyon Oranı (%)	-1.6	1.3	4.7	2.7	2.8
İşsizlik Oranı (% İş gücüne Oranı)	5.9	4.9	4.7	4.8	4.9

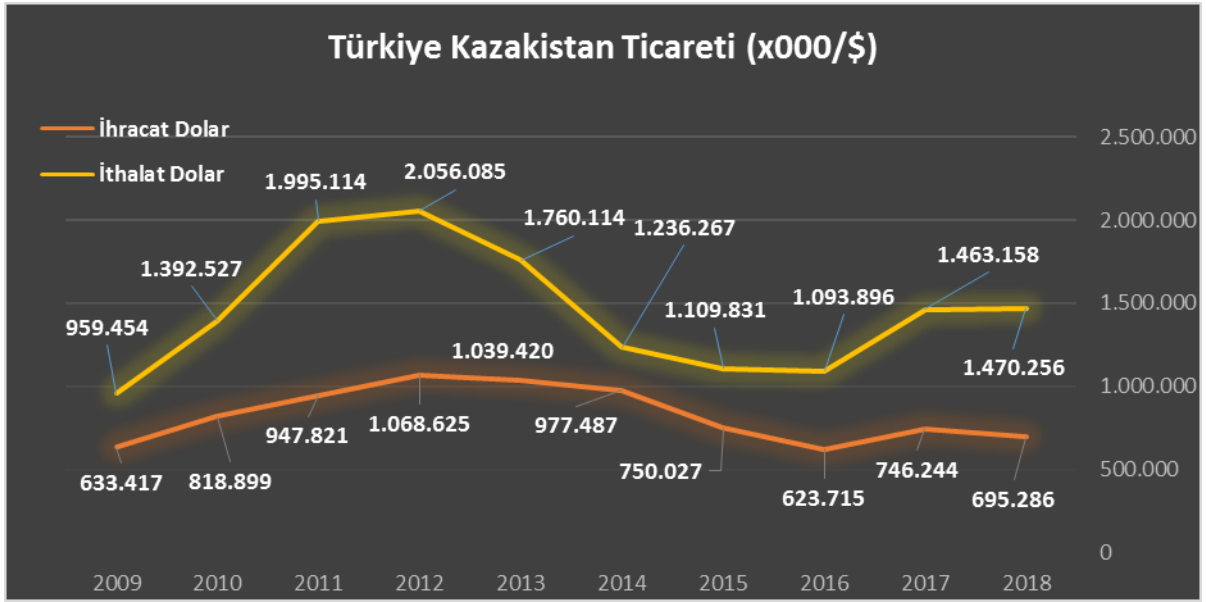
Kaynak: IMF – World Economic Outlook Database

Tablo 50 Kazakistan Dış Ticaret Göstergeleri

Dış Ticaret Göstergeleri	2013	2014	2015	2016	2017
Mal İthalatı (milyon \$)	48,806	41,296	30,186	25,175	29,305
Mal İhracatı (milyon \$)	84,7	79,46	45,726	36,776	48,342
Hizmetler İthalatı (milyon \$)	12,095	12,639	11,489	10,997	10,716
Hizmetler İhracatı (milyon \$)	4,906	6,11	5,941	6,255	6,199
Mal ve Hizmetlerin İthalatı (GSYH'ya Oranı)	7.8	-4.0	-0.1	-2.0	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İhracatı (Yıllık Değişim Oranı)	2.7	-2.5	-4.1	-4.5	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İhracatı (GSYH'ya Oranı)	26.8	25.6	24.5	28.5	Veri Yok
Mal ve Hizmetlerin İhracatı (GSYH'ya Oranı)	38.6	39.3	28.5	31.8	Veri Yok
Ticari Denge (milyon \$)	34,792	36,246	12,671	9,193	17,444
Ticari Denge Hizmetler Dahil (milyon \$)	27,719	29,947	7,565	4,437	13,031
Dış Ticaretin GSYH'e Oranı	65.4	65.0	53.0	60.3	Veri Yok

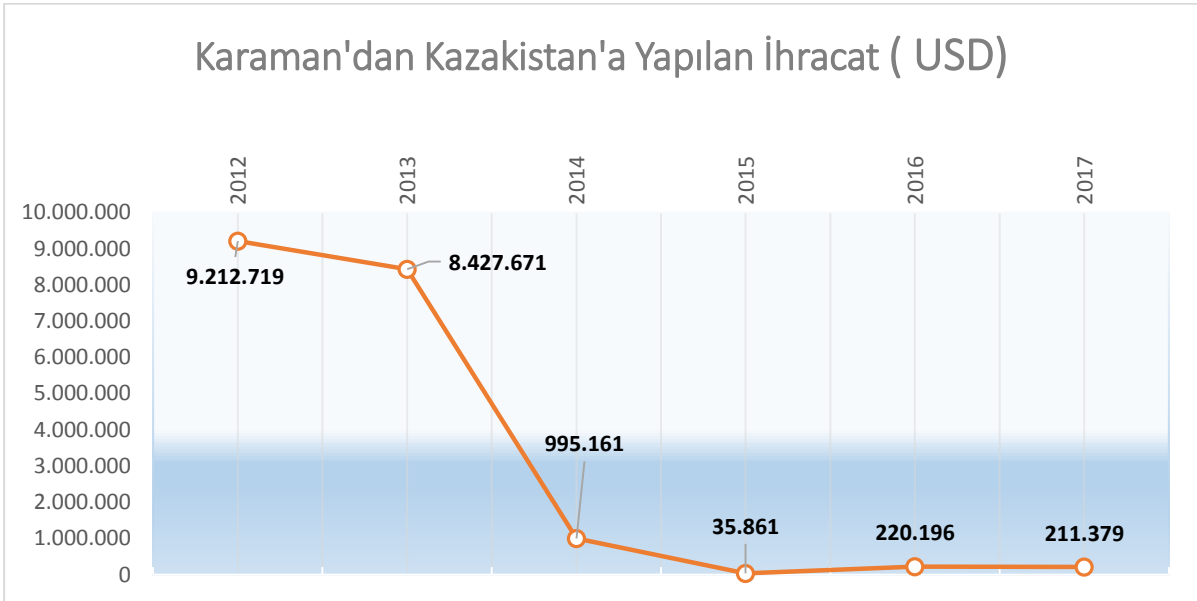
Kaynak: WTO – World Trade Organisation ; World Bank, 2016

Tablo 51 Türkiye - Kazakistan Ticareti

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Tablo 52 Karaman'dan Kazakistan'a Yapılan İhracat

Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

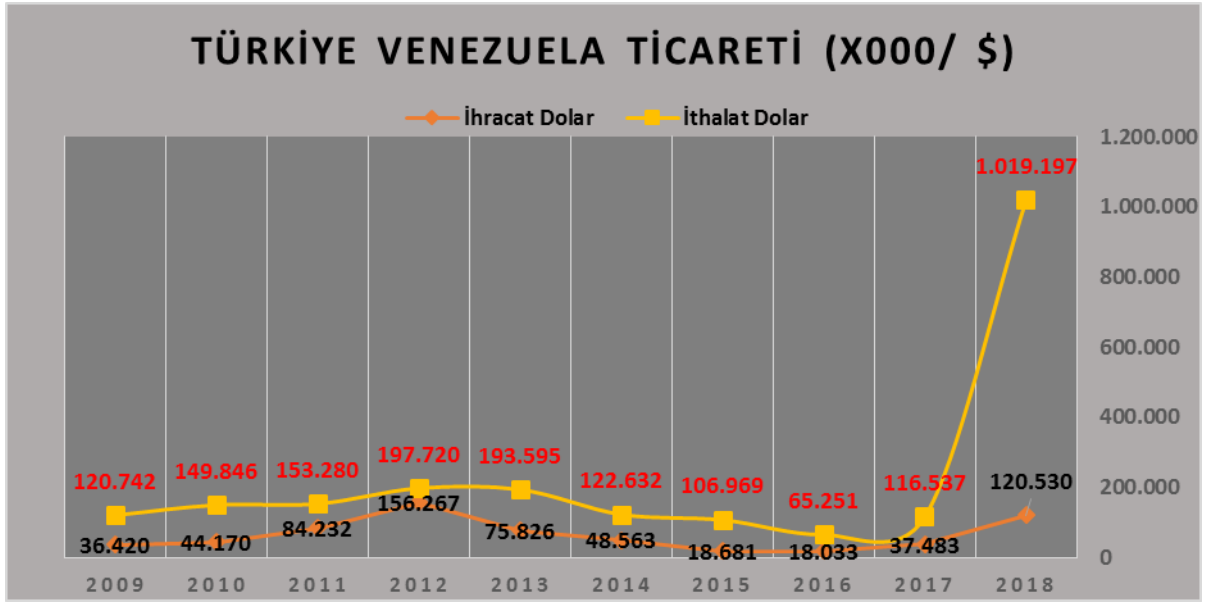
Yukardaki tablodan da anlaşılacağı üzere Karaman'dan Kazakistan'a 2012 yılında 9 Milyon dolar civarında ihracat gerçekleştirilirken, 2017 yılında gerçekleştirilen ihracat tutarı 211 Bin dolara düşmüştür.

6.4. Venezuela

Nüfus	: 31,56 Milyon
GSYİH	: 215.31 Milyar Dolar (Tahmini)
Kişi Başına Gelir	:14.544 Dolar (Tahmini)
İhracat	: 27,8 Milyar Dolar -2017 (221 ülke içerisinde 65.)
İthalat	: 9,1 Milyar Dolar -2017 (97 ülke içerisinde 63.)
İşsizlik Oranı	: % 21,4 (2017 Tahmini)
Dış Borç (Kamu)	: 185 Milyar Dolar (2017)
Enflasyon	: % 2600+ (Tahmini)

Venezuela ekonomisi ağırlıklı olarak petrol üretimi ve ihracatına dayanmaktadır. Ülke GSYH'sinin %30'u, ihracat gelirlerinin %95'i ve kamu gelirlerinin %56'sı petrol sektöründen kaynaklanmaktadır. Venezuela'nın 2016 yılı için kanıtlanmış petrol rezervi 300 milyar varil, petrol üretimi 2,4 milyon varil/gün (2017 yılı sonunda 1,8 milyon varil/güne düşmüştür); doğalgaz rezervi 5,7 trilyon metreküp, doğalgaz üretimi 34,3 milyar metreküptür. Venezuela'nın başlıca ihraç kalemleri petrol ve petrol ürünleri, boksit, alüminyum, mineraller, kimyasallar, tarım ürünleridir. İhracatında başlıca ülkeler ABD, Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ve Küba; ithalatında başlıca ülkeler ise ABD, ÇHC, Brezilya, Kolombiya ve Meksika'dır. Petrol fiyatlarında 2014 yılından itibaren yaşanan düşüş, Venezuela'nın ekonomisinin yanı sıra Petrocaribe girişimi bağlamında ucuz petrol satışı yapılan bölge ülkelerini de olumsuz etkilemiştir. Venezuela Yönetimi, petrol ve madencilik başta olmak üzere, bankacılık, çimento, iletişim gibi birçok sektördeki özel şirketi kamulaştırmış, döviz hareketlerini kontrol altına almıştır.

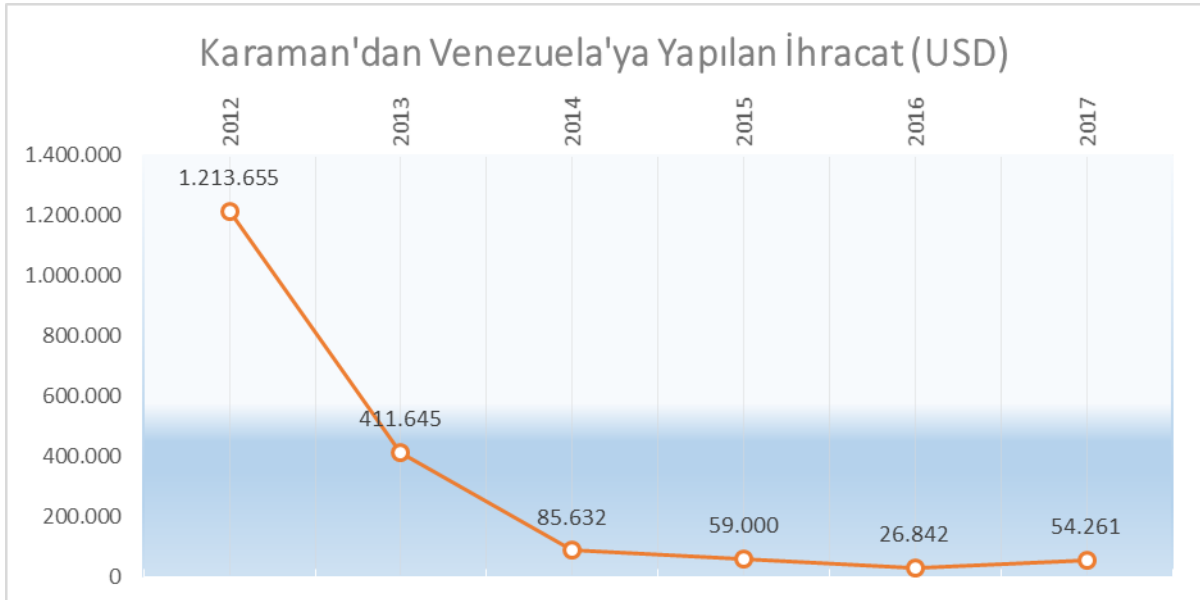
Tablo 53 Türkiye Venezuela Ticaret

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 2012 yılında Karaman'dan Venezuela'ya 1.213.655 \$ tutarında ihracat yapılırken 2017 yılında bu tutar sadece 54.261\$ olmuştur. Bisküvi ve çikolata ihracatının gerçekleştirildiği Ülkeye ihracatın tekrar artırılabilirliği düşünülmektedir.

Tablo 54 Karaman'dan Venezuela'ya Yapılan İhracat

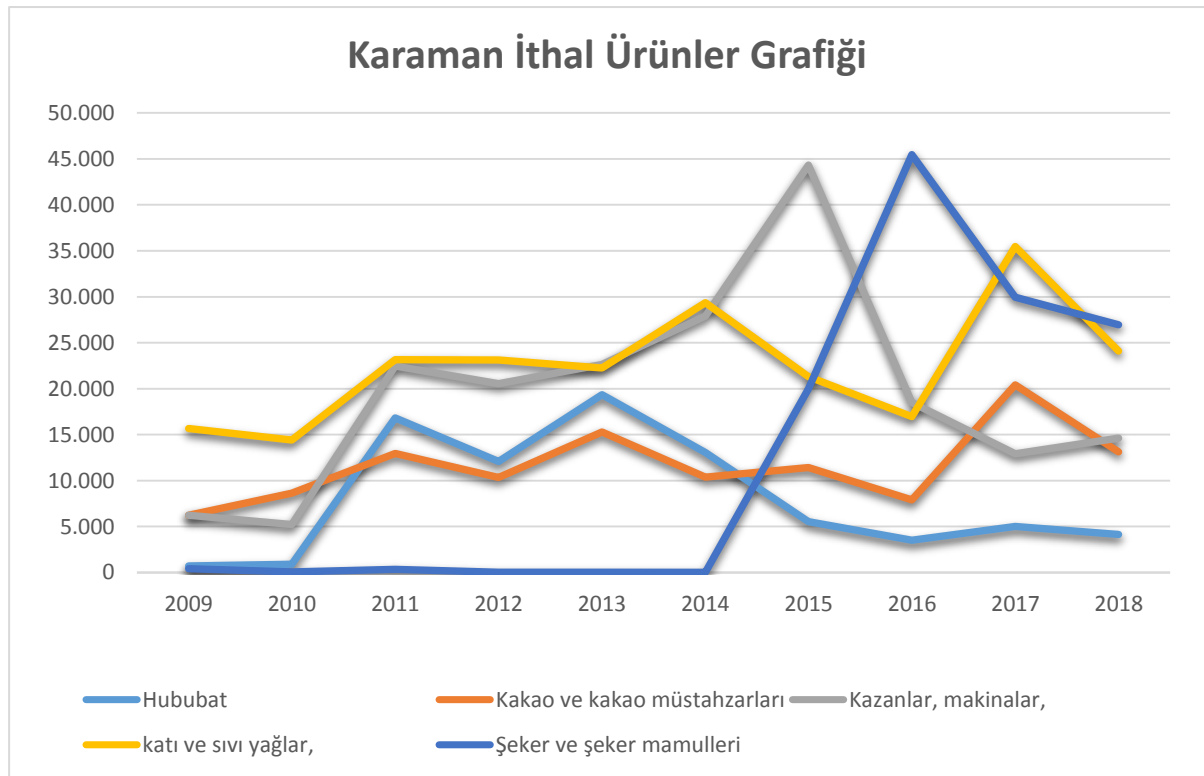
Kaynak: TİM Veri Tabanı, 2018

7. Karaman İthalatının Mevcut Durumu

2018 yılı verilerine göre 303 Milyon dolar ihracat gerçekleştiren Karaman, yaklaşık 108 Milyon dolar tutarında ithalat gerçekleştirmiştir. İthal ürünlerin büyük bir çoğunluğunu gıda ve bisküvi sektöründe hammadde olarak kullanılan şeker, katı ve sıvı yağlar, kakao ve kakao müstahzarları, hububat oluşturmaktadır. Bu hammaddelerin ithalatına ya kakao veya palm yağı gibi ülkemizde yetiştirilemeyen ürünler oldukları için izin verilmekte ya da ülkemizde yetiştirilen ürün miktarların yerli tüketimi ancak karşıladığı için ihraç kayıtlı olarak ithal edilmesine izin verilmektedir.

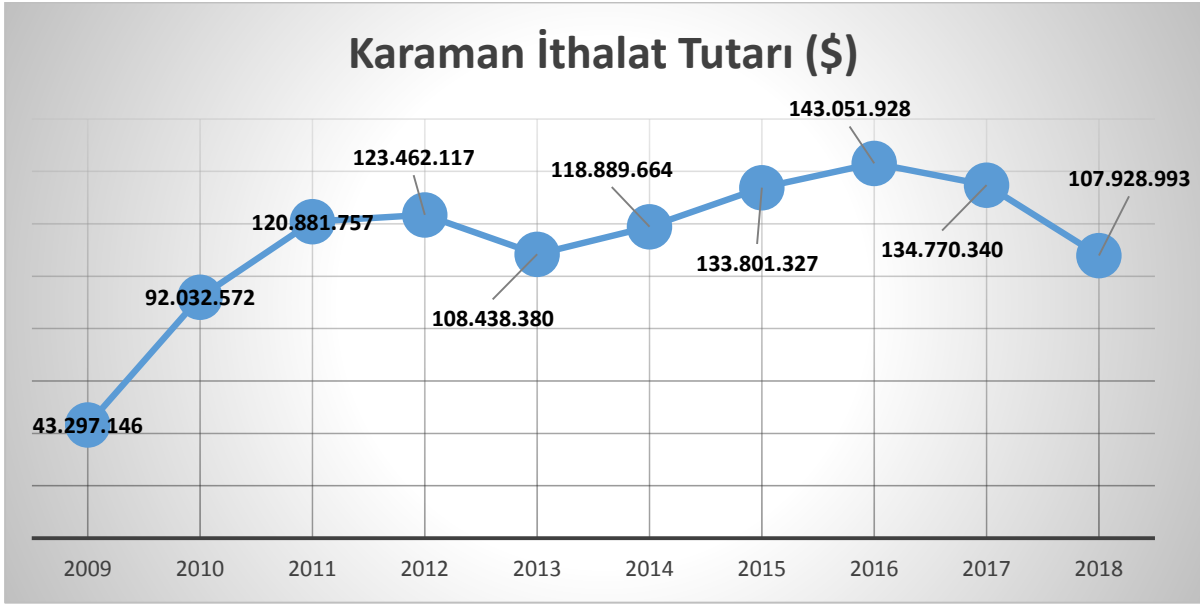
Ayrıca makine ve ekipmanlar da önemli ithalat kalemlerindedir. Üretim hatlarında ve tesislerde kullanılmak için bazı teknolojik makine ve ekipmanlar ithal edilmektedirler.

Tablo 55 Karaman İthal Ürünler Grafiği

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

Tablo 56 Karaman İthalat Grafiği

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı, 2019

8. Sonuç

Türkiye’ de üretilen üç bisküviden bir tanesi Karaman’da üretilmektedir. Karaman imalat sanayisi içerisinde bisküvi sektörünün yeri oldukça önemlidir. 1960’lı yılların şartlarına göre ilkel usuller ile üretilmeye başlanılan bisküvinin Karaman’ın geleceğinde önemli bir rol oynayacağı o yıllarda tahmin edilemezdi. Anadolu’nun bu Küçük Şehrinden Dünyanın 150’den fazla ülkesine ihracat gerçekleştirilmektedir. 2018 TÜİK Verilerine göre Türkiye’de iller arası ihracatta 31. sırada yer alan Karaman kişi başına ihracatta (1.204,69 \$ ihracat) Türkiye’de 16. sırada yer almaktadır. Bu bakımdan Karaman; Adana, Trabzon, Mersin gibi kendi ölçeğinden daha büyük olan şehirleri geride bırakmaktadır.

Bir ekonominin belirli oranda kişi başına gelir düzeyine ulaştıktan sonra orada sıkışıp kalması haline **orta gelir tuzağı** denir. Orta gelir tuzağı bir ekonomide kişi başına gelir düzeyinin belirli bir aşamadan öteye gidememesi ya da belirli bir gelir düzeyine ulaştıktan sonra durgunluk içine girilmesini, özetleyen bir yaklaşımdır (Eğilmez.M,2019). Karaman ihracatının 2013 yılından 2018 yılına kadar 300-350 Milyon \$ bandında takılı kaldığı gözlemlenmektedir. Karaman’ın ihracat bakımından orta gelir tuzağından çıkması oldukça önemlidir. Yapısal değişimler (üretimde teknoloji yatırımları, kurumsallaşmanın artması, Arge yatırımları, küresel markalaşma v.b.) yapılmadan ve üretilen ürünlere daha fazla katma değer yaratılmadan bu tuzaktan çıkılamayacağı aşikârdır. Bu nedenle Karaman ihracatçılarının katma değerli ürünler

ile daha yüksek fiyatlarla ve rekabetin kalitede yapıldığı piyasalara odaklanması gerektiği düşünülmektedir.

Her ne kadar ülkemizin komşularından Suriye’de patlak veren iç savaşın bu ülkeye olan ihracatı olumsuz etkileyebileceği düşünülebilir ise de, Karaman’dan Suriye’ye gerçekleştirilen ihracat incelendiğinde Suriye’ye olan ihracatın çok hızlı bir şekilde artmış olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun sebebi ise savaş ortamında bisküvi, kek çikolata gibi hızlı tüketim ürünlerine artan talep ve Suriye’de yerli üretimin azalması olarak görülmektedir. Ayrıca en fazla ihracatın yapılmış olduğu diğer ülkeler incelendiğinde bu ülkelerin yakın zamanda bir savaş yaşamış olduğu görülmektedir.

Karaman’ın en fazla ihracat gerçekleştirdiği bölgelerden olan Kuzey Afrika ve Orta Doğuda yaşanan ve halen etkileri devam eden Arap Baharı’nın ihracat üzerinde direkt olmasa da dolaylı yönden etkisi olduğu söylenebilir. Irak, Suriye, Lübnan, Cezayir, Tunus, Fas, Libya, Mısır gibi ülkeler bu akımdan etkilenen ülkeler olmuşlardır. Bu akımın Karaman’ın ihracatında direkt olarak etkisinin olduğunu söylemek için elimizde yeterli veri bulunmamaktadır. Fakat siyasi ve ekonomik belirsizlik, halkın alım gücünde azalma gibi nedenlerden dolayı bir etkisinin olduğu da görmezden gelinemez.

Karaman’ın ihracatı her ne kadar bisküvi ve çikolata ürünleri ağırlıklı olsa da İl’de hızla gelişmekte olan makine sektörü önemli miktarlarda ihracat gerçekleştirmektedir. Gıda makineleri üretimi gerçekleştiren işletmelerin yeni model ürün üretme konusunda gıda firmaları ile aralarında çok iyi bir işbirliği bulunmaktadır. Gıda işletmeleri, makine üreticileri için birer araştırma geliştirme laboratuvarı gibi hizmet görmektedirler. Üretilen ürünlerin eksiklikleri ve artıları hızlı bir şekilde tespit edilmekte ve yenilikler ve değişiklikler yapılmaktadır. Bu durum, makine sektörünün hızlı ve emin adımlarla ilerlemesine etken olmaktadır.

Kaynakça

Eğilmez, M. (2019).

<http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa>. (2019, 3). www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa:
<http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa>

<http://www.tuik.gov.tr>. (2019, 3). <http://www.tuik.gov.tr>: <http://www.tuik.gov.tr>

<http://www.worldstopexports.com/>. (2019, 3). www.worldstopexports.com/:
<http://www.worldstopexports.com/>

(2018). *Karaman Bisküvi Şekerli Mamuller Çikolata Kakao ve Kakao Müstahzarları Sektör Raporu*.
Karaman: MEVKA.

[www.atlas.media.mit.edu](https://atlas.media.mit.edu). (2019, 03 18). <https://atlas.media.mit.edu>

www.databank.worldbank.org. (2019, Şubat 27). www.databank.worldbank.org:
https://databank.worldbank.org/data/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=IRQ

www.mfa.gov.tr. (2019, 03 21). www.mfa.gov.tr: <http://www.mfa.gov.tr>

www.nordeatrade.com. (2019, 03 14). www.nordeatrade.com: <https://www.nordeatrade.com/>

www.sanayi.tobb.org.tr. (2019, 03 12). www.sanayi.tobb.org.tr: <http://sanayi.tobb.org.tr/>

www.tim.org.tr. (2019, 03 18). www.tim.org.tr: <https://www.tim.org.tr>

www.trademap.org. (2019, 03 18). www.trademap.org: <https://www.trademap.org>